

Zhodnocení dopadů suburbanizace na obce České republiky

SOUHRNNÁ VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

METODIKA, ANALÝZA ROZPOČTŮ A FOKUSNÍCH SKUPIN, VÝSTUPY, DOPORUČENÍ

Zpracovatel:

Katedra regionálního rozvoje a veřejné správy
Fakulta sociálně ekonomická
Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem
T. Sýkora, M. Kopáček, L. Horáčková, P. Hlaváček

Listopad 2019

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

Analýza byla zpracována v rámci projektu Podpora regionálního rozvoje obcí a měst České republiky na národní a evropské úrovni. Projekt byl realizován za přispění prostředků státního rozpočtu ČR z programu Ministerstva pro místní rozvoj.

Obsah

1. Základní východiska	4
1.1. Metodika vymezení analyzovaného území	5
1.2. Limity metodiky vzhledem ke specifickým sídelního systému ČR	9
1.3. Ukazatele pro sledování rozvojové dynamiky obcí	11
1.4. Vytvoření kategorií obcí dle rozvojové dynamiky	13
1.5. Analýza obecních rozpočtů s důrazem na výdajová odvětví	14
1.6. Kvalitativní výzkum	15
1.7. Shrnutí	16
2. Stanovení výzkumného vzorku - analyzovaných obcí	17
2.1. Vymezení suburbánních zón jednotlivých statutárních měst	17
2.2. Stanovení rozvojové dynamiky jednotlivých obcí	19
2.3. Obce s nejsilnější rozvojovou dynamikou	24
3. Analýza obecních rozpočtů s důrazem na výdajová odvětví	26
3.1. Tvorba analýzy výdajových odvětví	26
3.2. Vlastní metodologický postup při analýze výdajových odvětví	29
3.3. Výsledky analýzy rozpočtů s důrazem na výdajová odvětví	29
4. Výstupy z šetření metodou fokusních skupin (Olomouc, Chomutov)	38
4.1. Metodika šetření	38
4.2.1. Oblast bydlení	40
4.2.2. Komunální služby a územní rozvoj	41
4.2.3. Doprava	42
4.2.4. Finanční operace	43
4.2.5. Kultura, církev a sdělovací prostředky	44

4.2.6. Ochrana životního prostředí	45
4.2.7. Ostatní činnosti	47
4.2.8. Sport a zájmová činnost	47
4.2.9. Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany	48
4.2.10. Vodní hospodářství	48
4.2.11. Vzdělávání a školské služby	49
4.2.12. Požární ochrana a integrovaný záchranný systém	49
4.2.13. Ostatní paragrafy	50
5. Analýza zhodnocení dopadů suburbanizace – závěrečné shrnutí	51
6. Doporučení	55
7. Seznam zdrojů	58
8. Seznam tabulek a obrázků	60
9. Seznam příloh	62
Příloha 1 - Rozvojová dynamika obcí Ústeckého kraje (pouze obce suburbánních zón)	63
Příloha 2 - Rozvojová dynamika obcí Olomouckého kraje (pouze obce suburbánních zón)	67
Příloha 3 - Zápis z fokusní skupiny v Olomouckém kraji (Olomouc, 19. 9. 2019)	71
Příloha 4 - Zápis z fokusní skupiny v Ústeckém kraji (Chomutov, 8. 10. 2019)	79

1. Základní východiska

Suburbanizaci lze charakterizovat jako proces odlivu obyvatel z jádra města do zázemí, kdy dochází k populačnímu růstu obcí v zázemí měst se zachováním vazeb na aglomeraci, kolem níž se suburbanizační procesy rozvíjejí.

Rozvoj suburbanizace umožnil zvýšit nabídku i kvalitu dostupného bydlení, vybraných služeb a měl řadu jiných pozitiv pro obce v zázemí měst a jejich obyvatele, na druhou stranu je suburbanizace doprovázena i celou řadou negativ, například růstem nákladů na spotřebu energií a výstavbu technické i sociální infrastruktury, což klade vyšší nároky na soukromé i veřejné investice.

Z hlediska prostorového vymezení se suburbanizace projevuje v různé míře ve všech krajích České republiky a ovlivňuje desítky obcí v zázemí těchto měst. Poznání vlivů a dopadů suburbanizace na fungování a rozvoj obcí vyžaduje potřebu kategorizovat obce podle intenzity probíhajících suburbanizačních procesů a vytvořit metodiku, jak vymezit dané skupiny obcí v zázemí regionálních aglomerací.

Zpracovaná metodika umožní klasifikovat obce podle míry suburbanizace ve zvoleném zázemí měst, což je východiskem pro další analýzy, sledující projevy a dopady suburbanizace na obce v důsledku intenzity suburbanizačního procesu.

Metodiku celkově tvoří tři dílčí a vzájemně neoddělitelné kroky, které jsou v následujících podkapitolách popsány. První krok je zaměřen na vymezení suburbánních zón jednotlivých krajských měst, potažmo vzorku obcí, který jej tvoří. Podstatou druhého kroku je identifikovat indikátory s dostupnými zdroji dat, které reálně odrážejí proces suburbanizace podle zvolených východisek, neboť proces suburbanizace je poměrně komplexní jev, který je možné analyzovat podle zadaného výzkumného cíle nebo tématu (sociální, ekonomické, urbanistické a jiné hledisko). Třetí popsaný krok je zaměřen na samotný proces analýzy dat na základě agregovaného indexu, podle jehož velikosti budou vymezeny jednotlivé skupiny obcí s různou dynamikou rozvoje ve sledovaném časovém vymezení.

1.1. Metodika vymezení analyzovaného území

Na vstupním jednání mezi příkazcem a příkazníkem dne 7. 5. 2016 bylo dohodnuto, že dopady suburbanizace budou zhodnoceny na vzorku obcí ve dvou krajích ČR, kde suburbanizace je významným jevem a zároveň tento jev má relativně reprezentativní charakter i pro většinu ostatních krajů. Z tohoto důvodu nebyl zvolen Středočeský kraj (resp. Jihomoravský kraj), v němž jsou projevy suburbanizace specifické vzhledem k regionálně značně specifickým podmínkám způsobených hlavními městy (resp. městem Brno), které neodpovídají situaci v ostatních krajích a tím by snižovaly možnost transferu doporučení pro jiné obce v zázemí ostatních regionálních center. Na jednání došlo k jednoznačné shodě nad Ústeckým krajem. Jedná se o více urbanizovaný prostor, kde suburbanizace nachází své výrazné uplatnění.

a) suburbanizace v zázemí statutárních měst Ústeckého kraje

Ústecký kraj je z hlediska populace pátým největším samosprávným krajem České republiky. Na území tohoto kraje se nachází celkem pět statutárních měst. Statutární město Děčín a dále čtyři statutární města v tzv. pánevní oblasti - Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem. Tím, že jsou města v rámci prostoru uspořádána v jedné linii, tak jejich jednotlivé suburbánní zóny vytvářejí souvislý a nepřerušovaný pás. Ve statutárních městech Ústeckého kraje žilo k 31. 12. 2018 celkem 306 242 obyvatel (37,3 % z celkové populace kraje) a v okresech těchto měst, které vytvářejí analyzovaným městům přirozený suburbánní pás, celkem 641 648 obyvatel (74,9 % z celkové populace kraje). Toto území do velké míry koresponduje s vymezením metropolitní oblasti (aglomerace) Ústí nad Labem - Chomutov pro potřeby integrované území investice. Zároveň je toto území definované dle Politiky územního rozvoje České republiky za rozvojové, jelikož obsahuje rozvojovou oblast OB6 Ústí nad Labem, kterou tvoří obce SO ORP Teplice (bez obcí v jižní části), SO ORP Ústí nad Labem a obce v severozápadní části SO ORP Děčín. Téměř celé toto území je i zároveň součástí rozvojových os definovaných rovněž PÚR ČR, a to OS2 a OS7, přičemž zároveň do předmětného území zasahuje poměrně významně i vymezení specifických oblastí, konkrétně SOB5 Mostecko a SOB6 Krušné hory. Rozvojovou dynamiku

stimuluje i fakt, že kraj (primárně krajské město Ústí nad Labem) se nachází na frekventované tranzitní trase Drážďany - Praha. Dokončením dálnice D8 a do budoucna i předpokládanou dostavbou okruhu Prahy (dálnice D0) a dále výstavbou vysokorychlostní tratě dojde pravděpodobně k posílení vazby Ústeckého kraje z hlediska dojížděky na hlavní město Prahu, což ještě může suburbanizační proces v kraji posílit. V důsledku dobudování dopravní infrastruktury a tím i časově snadnější dosažitelnosti se může Ústecký kraj stát v budoucnu de facto i součástí suburbánního pásu hlavního města Prahy.

Dohodou na jednání bylo navrženo, že druhým krajem vybraným pro analýzu by měl být takový region, kde se suburbanizace projevuje, avšak charakteristiky tohoto kraje jsou odlišné od kraje Ústeckého (např. nejedná se o hospodářsky znevýhodněný region). Z tohoto důvodu se úvahy ubíraly směrem ke Královéhradeckému, Pardubickému či Olomouckému kraji.

Jedním z argumentů pro výběr Olomouckého kraje je jeho lokalizace na Moravě (oproti českému Ústeckému kraji). Jedná se však o méně podstatný argument. Proto příkazník posoudil vhodnost Olomouckého kraje z pohledu řešené problematiky, z něhož vyplývá doporučení příkazníka vybrat pro zhodnocení dopadů suburbanizace jako druhý region právě kraj Olomoucký.

b) Suburbanizace v zázemí statutárních měst Olomouckého kraje

V jižní části Olomouckém kraji se ve vzájemné blízké vzdálenosti nacházejí tři statutární města, a to krajské město Olomouc a dále města Přerov a Prostějov. Takto blízká statutární města (v počtu tři a více) v rámci jednoho kraje je možné v České republice nalézt dále pouze ve dvou jiných krajích, a to v kraji Ústeckém a Moravskoslezském. Ve statutárních městech Olomouckého kraje žilo k 31. 12. 2018 celkem 187 389 obyvatel (29,6 % z celkové populace kraje) a v okresech těchto měst, které vytvářejí analyzovaným městům přirozený suburbánní pás, celkem 473 451 obyvatel (74,9 % z celkové populace kraje). Toto území do velké míry koresponduje s vymezením Olomoucké metropolitní oblasti pro potřeby integrované území

investice. Zároveň je toto území definované dle Politiky územního rozvoje České republiky za rozvojové, jelikož obsahuje rozvojovou oblast OB8 Olomouc, kterou tvoří obce SO ORP Olomouc a obce v jižní části SO ORP Šternberk. Téměř celé toto území je i zároveň součástí rozvojových os definovaných rovněž PÚR ČR, a to OS8, OS 10 a OS 11. Rozvojovou dynamiku obcí v zázemí větších měst podněcuje i dobrá konektivita dopravní infrastruktury, v současné době dálnice D35 a D46 a do budoucna i dostavby plánovaných dálnic D1 a D55. Dálnice D35, D46 a D1 tvoří, potažmo do budoucna budou tvořit, přirozené silniční obchvaty jednotlivých měst, a tak se dá předpokládat ještě posílení snazší časové dosažitelnosti měst z jejich zázemí individuální silniční dopravou, což v důsledku ještě pravděpodobně posílí suburbanizační proces v předmětném území.

Pro účely zhodnocení dopadů suburbanizace na obce České republiky bylo tedy zadavatelem rozhodnuto o výběru území, které bylo stanoveno jako vzorek, na kterém bude výzkum proveden. Zvoleným územím budou obce v Ústeckém a Olomouckém kraji. Tato území byla vybrána na základě výše uvedených argumentů (odsouhlaseno e-mailem dne 17. 6. 2019). Níže uvedená metodika je však konstruována tak, že může být využita i v budoucnu pro další účely, nejen pro analýzu rozpočtů v obcích Ústeckého a Olomouckého kraje.

Kromě výběru území, na kterém bude analýza provedena, je potřeba definovat jednoznačnou metodiku. Pro vymezení suburbanizačních zón v zázemí statutárních měst byl aplikován následující pracovní postup pro sestavení vzorku obcí, které tvoří suburbánní pás s důrazem na časovou dojezdnost¹ do spádového centra (statutárního města), přičemž tato metoda byla již použita ve studii Smutek (2016).

¹ V obdobných analýzách se velmi často vychází i z dat o dojížděcí do zaměstnání a škol Českého statistického úřadu. K využití těchto dat nebylo přistoupeno z důvodu, že jsou dostupná pouze jednou za deset let, a to ze Sčítání lidu, domů a bytů. V současné době tato data ani nejsou aktuální, jelikož poslední sčítání se uskutečnilo v roce 2011. Navíc celkově data o dojížděcí vykazují i nižší míru spolehlivosti (např. Malý, 2014).

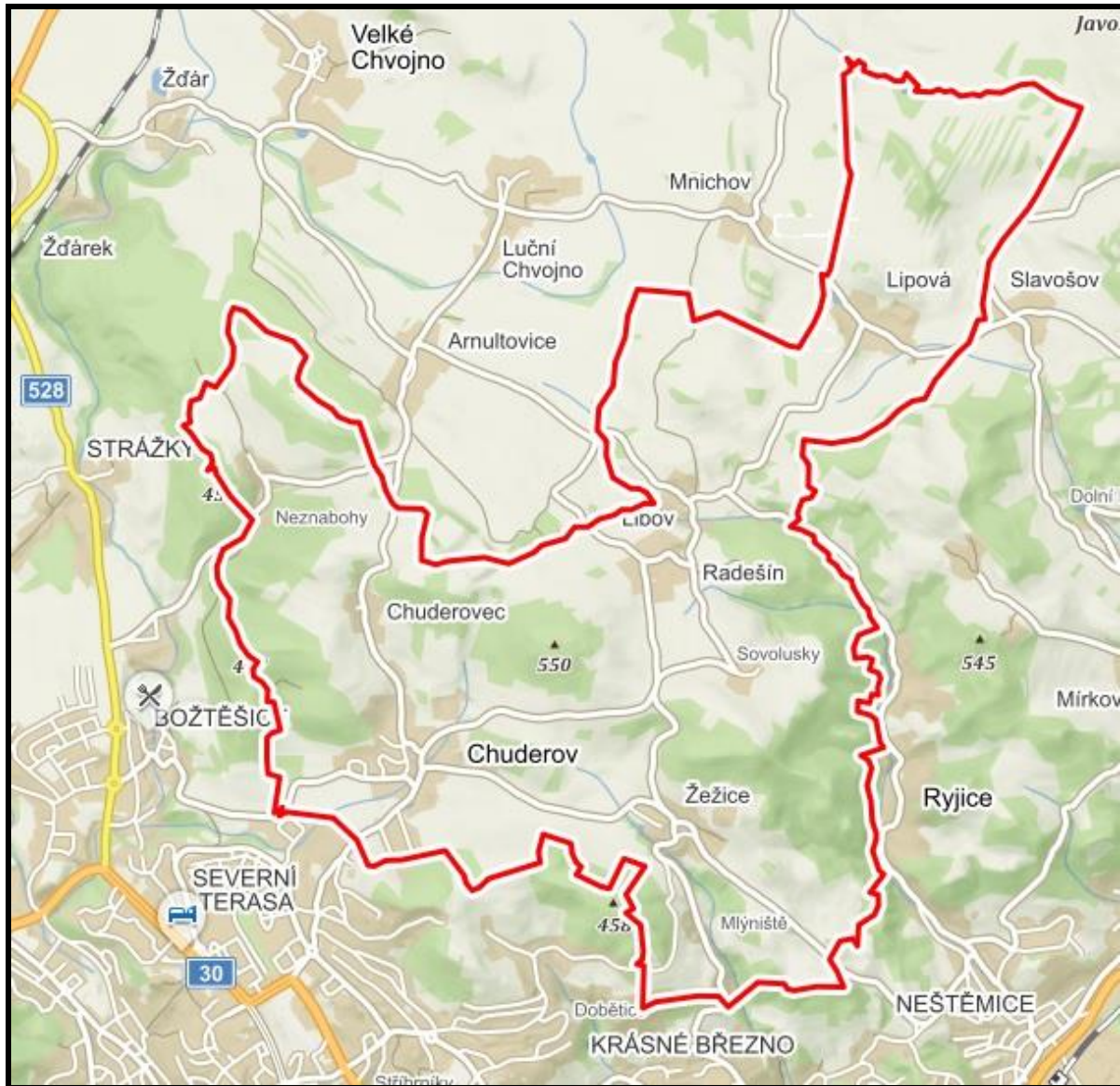
- 1)** V první fázi byla zjišťována časová dojezdnost z centra statutárního města do všech obcí, které jsou součástí okresu předmětného města. Po zmapování byly do analýzy vzaty všechny obce, které mají dojezdnost z centra předmětného statutárního města do centra obce/města 25 minut (včetně). Obce, u kterých čas dojezdu je vyšší než 25 minut, byly obce z analýzy vyloučeny. Pro stanovení času dojezdu byla použita internetová stránka Mapy.cz (2019), přičemž vyhledávání trasy bylo nastaveno na trasu nejrychlejší, další možností je trasa nejkratší, ale ta v této fázi nebyla využita.
- 2)** Vymezení analyzovaného prostoru respektovalo státní hranici České republiky, jelikož u některých analyzovaných měst mohou být v dojezdu do 25 minut dostupné i obce v zahraničí. Co se týká překryvu suburbánních zón s územím jiného kraje, tak vzhledem k tomu, že analýza je zaměřena na zázemí statutárních měst dvou stanovených krajů, tak vymezení suburbánních zón respektuje i hranice jednotlivých krajů, což znamená, že pokud obec na území České republiky splňuje stanovenou hodnotu časové dojezdnosti, ale je součástí jiného kraje, tak není do analýzy zahrnuta.
- 3)** Vzhledem k tomu, že v několika krajích České republiky jsou v území statutární města situována z hlediska vzdálenosti (časové a geografické) blízko sebe, došlo by u vymezení obcí dle bodu 1 u nezanedbatelného počtu z nich k překryvu, potažmo vymezení spádové příslušnosti ke dvou a ojedinelé i třem statutárním městům. V těchto případech rozhoduje administrativní vymezení okresů, tedy prioritní je, ke kterému okresu statutárního města příslušná obec náleží, a to bez ohledu časovou vzdálenost, která v ojedinelých případech může být kratší i do statutárního města, které je v sousedním okrese.
- 4)** V posledním kroku byla zjišťována dojezdová vzdálenost obcí v dalších okresech daného analyzovaného kraje, tedy v okresech, ve kterých nejsou statutární města. Pokud byl dojezd 25 minut a méně z předmětné obce nižší do dvou a více statutárních měst, tak se obec přiřadí k městu, kde je časový úsek nižší. Pokud obec vykazuje totožný čas do více statutárních měst, tak se přihlíželo ke vzdálenosti geografické (fyzické) a obec byla přiřazena ke statutárnímu městu, které je z hlediska počtu kilometrů blíže.

1.2. Limity metodiky vzhledem ke specifickým sídelního systému ČR

Výše uvedená metodika pracuje s obcemi, ovšem to může být z hlediska reálné struktury problém, jelikož to neodráží zcela reálně vztahy v území. Vzhledem k celkově velmi diverzifikované struktuře sídelní struktury České republiky (ČSÚ, 2019b), existuje v území mnoho obcí, které de facto z hlediska fyzických předpokladů působí samostatně, ale ve své podstatě jsou pouze místními částmi jiné obce. Nicméně jednotlivé místní části z hlediska oddělené zástavby vypadají v území de facto jako samostatné obce. Z hlediska zákona o obcích (zákon č. 128/2000 Sb.), je ovšem na vymezeném území pouze jedna obec.² V rámci metodiky použité pro tento výzkum může výše uvedený aspekt ovlivňovat vymezení vzdálenosti, potažmo spádovosti dle času dojíždky. Data Českého statistického úřadu obsahují (mimo velkých měst) hodnoty za kompletní obce, tedy celkové hodnoty jak za „hlavní místní část“, tak i za všechny její další místní části. Vzhledem k tomu časové vzdálenosti jsou měřeny prostřednictvím Mapy.cz (2019), tak z centra statutárního města do analýzy vstupuje čas do centra „hlavní“ místní části obce. Centrum příslušného statutárního města může být výrazněji blíže, než vybraná místní část. V tomto případě se může jednat o obec, která bezprostředně sousedí se statutárním městem, ale v jiných případech by vzhledem k výše uvedeným skutečnostem mohlo dojít k vyloučení nebo naopak zařazení území obce, která z větší části neodpovídá stanovené dojezdové vzdálenosti. Důležité je brát v potaz fakt, že dojezdovost vychází sice z hlavní místní části, ale do analýzy vstupují data, která jsou vypovídající o stavu celého území obce (všech jejích místních částí).

² Konkrétní příklad je uveden v rámci obrázku 1 (následující strana), kde je zvýrazněno území obce Chuderov. Ostatní sídelní jednotky Chuderovec, Libov, Lipová, Radešín a Žežice jsou pouze místními částmi obce Chuderov. Zvláštními případy jsou Neznabohy a Sovolusky, které nemají ani status místní části.

Obr. 1 - Vymezení území obce Chudarov (okres Ústí nad Labem)

Zdroj: Mapy.cz, 2019

1.3. Ukazatele pro sledování rozvojové dynamiky obcí

Metodika pro sledování změn v rámci území jednotlivých obcí je založena na výpočtu vícekriteriálního ukazatele, který obsahuje celkem tři dílčí ukazatele. Jednotlivé ukazatele reflektují dynamiku suburbanizačního procesu, a to z hlediska časového horizontu 10 let za předpokladu dostupnosti relevantních a vzájemně komparovatelných dat v předmětném (jednotlivými roky vymezeném) časovém úseku. Bylo ověřeno, že pro všechny tři dílčí ukazatele jsou na úrovni obcí v celé potřebné časové řadě dostupná data ve Veřejné databázi Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2019b). Jako dílčí ukazatele byly stanoveny veličiny uvedené v následující tabulce 1.

Tab. 1 - Dílčí ukazatele vícekriteriálního ukazatele

ukazatel	časový horizont	váha
změna počtu obyvatel	10 let	0,5
intenzita bytové výstavby	10 let	0,3
změna plochy půdy urbanizovaného charakteru	10 let	0,2

Zdroj: vlastní zpracování

Komentář k jednotlivým dílčím ukazatelům a pracovní postup analýzy:

- 1) Změna počtu obyvatel.** V rámci tohoto ukazatele se vychází z absolutního počtu obyvatel v obci, přičemž se sleduje změna za desetileté období. Změna počtu obyvatel je počítána procentuálně s tím, že jako báze (100 %) jsou vždy brány hodnoty z počátečního roku stanovené desetileté časové řady. Tento ukazatel souhrnně reflektuje změnu jak z hlediska mechanické měny (rozdíl mezi přistěhovanými a vystěhovanými), tak měny přirozené (rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými).

- 2) Intenzita bytové výstavby. Tento ukazatel se vypočítá jako průměr deseti ročních hodnot. Intenzita bytové výstavby v jednotlivých dílčích letech je vypočítána podílem celkového počtu dokončených bytů a počtem obyvatel v obci. Tento podíl, který značí intenzitu bytové výstavby, se zpravidla dále přepočítává z důvodu přehlednosti a pro snadnější možnost srovnání ještě na 1 000 nebo 10 000 obyvatele, ale to není z hlediska nastavení dalšího postupu této analýzy nutné učinit.
- 3) Změna plochy půdy urbanizovaného charakteru. Ukazatel je založen na relativní změně za desetileté období v rámci složek půdy, které jsou urbanizované. Jako urbanizované lze v první řadě označit zastavěné plochy a nádvoří, dále ještě zahrady a v neposlední řadě i ostatní plochy (Šilhánková, 2010). Mezi ostatní plochy patří všechny pozemky, které svým účelem nejsou součástí jiné kategorie, tedy nejsou ornou půdou, chmelnicí, vinicí, ovocným sadem, trvalým travním porostem, lesním pozemkem ani vodní plochou (ČÚZK, 2014). Ostatní plocha má celkem 16 podkategorií, z nichž 13 se dá jednoznačně označit jako urbanizované, a tak je i komplexně možné celou kategorii ostatní plocha označit jako urbanizovanou (Šilhánková, 2010). Samotný výpočet je založen na výpočtu podílu urbanizované plochy na celé výměře obce na počátku a na konci sledovaného období. Následný rozdíl podílů vyjádřený v procentních bodech je celkovým výstupem (hodnotou) tohoto ukazatele.

Potenciální slabinou této metodiky je totéž, co bylo již popsáno v závěru předchozí kapitoly, jelikož mnoho populačně menších obcí se dělí na jednotlivé místní části, tak je reálné, že v určitých obcích mohou mít jednotlivé místní části poměrně odlišnou rozvojovou dynamiku. Ovšem do analýzy dle dat Českého statistického úřadu mohou ovšem vstupovat (s výjimkou měst, kde některá data za místní části jsou dostupná) pouze obce jako celek, a tak je reálné, že i když některá obec (přesně řečeno místní část) může vykazovat vysokou hodnotu změny v analyzovaném období, ovšem do analýzy nevstoupí nebo bude zařazena do nižší kategorie, protože její hodnoty jsou součástí komplexních dat o obci jako celku a ty mohou být sníženy o hodnoty jedné další případně více dalších místních částí.

1.4. Vytvoření kategorií obcí dle rozvojové dynamiky

Vytvoření kategorií je založeno na výpočtu souhrnného vícekriteriálního ukazatele, který je založen na váženém průměru indexovaných hodnot jednotlivých ukazatelů. Tato metoda byla definována v rámci metodiky Chabičovská a kol. (2012), která se zaměřovala na vymezení oblastí, u kterých je nutná podpora na krajské úrovni, a to pouze s tím rozdílem, že využívala k výpočtu aritmetický průměr a vzhledem k zaměření i jiné dílčí ukazatele pro analýzu území. Pracovní postup metodiky je následující:

- 1) Výpočet indexované hodnoty jednotlivých indikátorů, který je založen na přepočtu absolutních hodnot na hodnoty relativní s tím, že je pro přepočet použita škála od 0 do 100, na které 0 odpovídá hodnotě obce, u které v celém analyzovaném souboru byla zjištěna nejnižší hodnota ukazatele a analogicky hodnota 100 je přiřazena obci, která vykazuje v souboru obcí hodnotu ukazatele nejvyšší. Přepočet probíhá prostřednictvím následujícího zlomku:

$$x = \frac{x_i - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}$$

Ve výše uvedeném zlomku „ x je normovaná hodnota ukazatele, která vykazuje hodnotu na výše uvedené škále. Dále x_i je individuální hodnota územního celku, x_{\max} je maximální hodnota územního celku u příslušného ukazatele a x_{\min} je minimální hodnota územního celku u příslušného ukazatele“ Kopáček (2017).

- 2) Výpočet souhrnného vícekriteriálního ukazatele rozvojové dynamiky pro každou obec. Jedná se o vážený průměr jednotlivých indexovaných hodnot čtyř ukazatelů uvedených v textu výše za každou obec.
- 3) Vytvoření kategorií obcí dle stupně dynamiky rozvoje. Tento krok je založen na rozdělení statistického souboru hodnot (celkového intervalu), který vznikl v rámci předchozího bodu, na tři kategorie. Jednotlivé kategorie mají dle klesající rozvojové dynamiky obcí následující označení: nadprůměrná, průměrná a podprůměrná.

U této metodiky je důležité poznamenat, že dle Kopáček (2017) je možné určité zkreslení při indexaci, jelikož metodika nepočítá s odfiltrováním nebo potlačením významu extrémních hodnot, pokud se vyskytují třeba jen v jednom analyzovaném územním celku. Ovšem vzhledem k použité desetileté časové řadě v rámci výzkumu extrémní hodnoty podléhají určité difuzi.

1.5. Analýza obecních rozpočtů s důrazem na výdajová odvětví

Obce roztríděné do kategorií dle míry rozvojové dynamiky byly podrobeny analýze výdajových odvětví, kdy především bylo zacíleno na obce zařazené do kategorie podprůměrné a nadprůměrné míry rozvojové dynamiky. Komparace těchto kontrastních kategorií umožňuje naplnit cíl analýzy výdajových odvětví, jímž je odhalit míru vlivu suburbanizace na výdajová odvětví obcí v zázemí statutárních měst. Komparace předmětných kategorií se provedla nejprve separátně pro Ústecký kraj i pro Olomoucký kraj a dále zjištěné poznatky za oba předmětné kraje byly mezi sebou komparovány, a to z důvodu zjištění míry shody či rozdílnosti v míře vlivu suburbanizace na obce a jejich rozpočty.

Data potřebná k analýze byla převzata z portálu Monitor (Monitor, 2019), spravovaného Ministerstvem financí ČR, ze kterého je možné získat sekundární data mimo jiné i o výdajových stranách rozpočtů obcí, což jsou klíčová data pro tuto analýzu. Důvěryhodnost dat je podložena informací, že převzatá sekundární data z portálu Monitor pocházejí z Integrovaného informačního systému státní pokladny ČR a Centrálního systému účetních informací ČR (Monitor, 2019). Z portálu Monitor byla pro analýzu využita dominantně jeho analytická část a doplňkově byl využit i Územní Monitor, pomocí něhož byly ověřeny základní identifikační údaje konkrétní obce, a to z toho důvodu, aby nedošlo k záměně obcí při analýze.

V analytické části portálu Monitor byl pro každou předmětnou obec samostatně vytvořena sestava výdajových odvětví za desetileté období. Jelikož byla prováděna analýza výdajových odvětví obcí, bylo využito členění výdajů dle odvětvového třídění rozpočtové skladby. Odvětvové třídění rozpočtové skladby je vhodné pro analýzu, protože předmětné výdaje je možné třídit dle druhu činnosti, na kterou byl výdaj vynaložen (Ministerstvo financí ČR, 2002). Tím se získá

hledisko účelovosti, které je pro tuto analýzu klíčové. Významnost odvětvového třídění rozpočtové skladby je podložena i skutečností, že vychází z mezinárodního standardu členění výdajů COFOG (Classification of the Functions of Government), který člení výdaje daného státu dle účelu. COFOG je zároveň nedílnou součástí Systému národních účtů, kdy jako jedno ze čtyř nejdůležitějších klasifikačních je klíčové pro mezinárodní srovnávání statistických dat v této oblasti (ČSÚ, 2019a). Pomocí odvětvového třídění rozpočtové skladby je tak možné veškeré výdaje obcí hierarchicky rozřadit až do úrovně paragrafů, což je nejmenší jednotka odvětvového třídění rozpočtové skladby. Tím se získají nejpodrobnější informace o účelu, na který byl konkrétní výdaj vynaložen. Pro tuto analýzu jsou dále potřebná konečná data o výdajích obcí za jednotlivé roky. Z tohoto důvodu byla v analytické části portálu využita skupina dat označovaná jako rozpočet po změnách, která tuto podmínku splňují.

Sestavy výdajových odvětví předmětných obcí byly z analytické části portálu Monitor z hlediska jednotlivých položek převedeny na relativní četnosti a sestupně seřazeny od nejnákladnějšího výdaje po nejméně nákladný výdaj. Toto seřazení se provedlo pro každou obec zvlášť, avšak vyhodnocení probíhalo v kontextu kategorie rozvojové dynamiky, do které obec byla zařazena. Kategorie byly dále mezi sebou komparovány pro zjištění míry vlivu suburbanizace na výdajová odvětví obcí. Na základě provedené analýzy bylo možné identifikovat rozpočtové položky, na které má suburbanizační proces vliv.

1.6. Kvalitativní výzkum

Na kvantitativní analýzu, která spočívala v rozboru vývoje struktury rozpočtů obcí vykazujících nadprůměrnou rozvojovou dynamiku, navázala analýza kvalitativní. Jejím cílem bylo ověření údajů zjištěných z posouzení vývoje struktury rozpočtů a zároveň doplnění informací z praxe přímo od starostů obcí. Kvalitativní analýza byla provedena formou fokusních skupin. Struktura otázek navazovala na zjištění z kvantitativní analýzy. Osloveni byli všichni starostové obcí, které byly zahrnuty do vzorku obcí, jež vykazují nadprůměrnou míru suburbanizace, a to jak v Ústeckém kraji, tak v kraji Olomouckém.

Sběr dat pro kvalitativní analýzu byl proveden na vhodně zvoleném místě jak v Ústeckém, tak v Olomouckém kraji, přičemž Svaz měst a obcí ČR se podílel na organizačním zajištění, vč. distribuce pozvánek. Zpracovatel připravil strukturu fokusní skupiny, kterou zároveň zrealizoval, pořídil záznam a data následně zpracoval. Zjištění z fokusních skupin/rozhovorů byla vyhodnocena anonymně.

1.7. Shrnutí

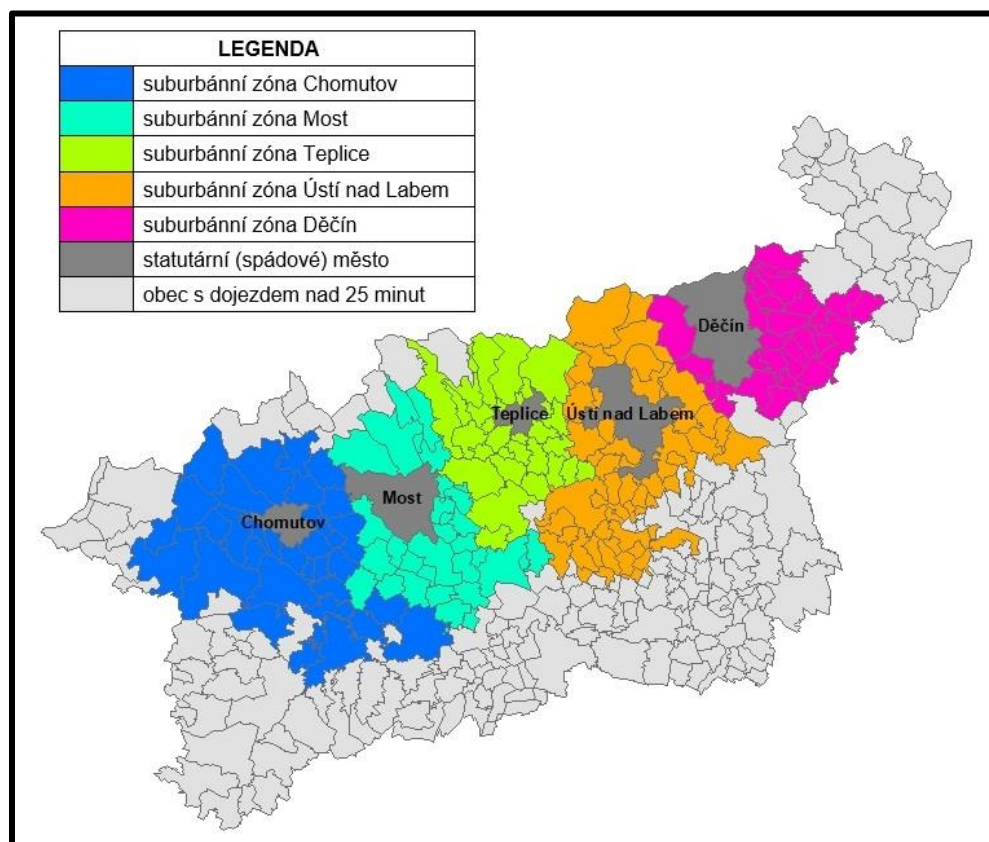
Zjištění na základě kvantitativní a kvalitativní analýzy byla následně shrnuta do uceleného dokumentu (viz kapitoly 5 a 6 tohoto dokumentu), který formuluje základní charakteristické znaky vývoje výdajové stránky rozpočtů obcí, jež jsou dotčeny procesem suburbanizace. Podkladem pro toto shrnutí byla jednak identifikace odchylek oproti klíčovým charakteristikám vývoje rozpočtu obcí s podprůměrnou rozvojovou dynamikou a jednak závěry z provedených fokusních skupin/rozhovorů.

2. Stanovení výzkumného vzorku - analyzovaných obcí

V prvním kroku analýzy došlo k vymezení obcí, jejichž rozpočty následně byly předmětem hlubší analýzy z hlediska dopadů suburbanizace na výdajovou stránku obecních rozpočtů. K vymezení analyzovaných obcí došlo na základě předem schválené metodiky, která reflektuje rozvojovou dynamiku jednotlivých obcí, a to za použití výše uvedeného a popsaného vícekriteriálního ukazatele.

2.1. Vymezení suburbánních zón jednotlivých statutárních měst

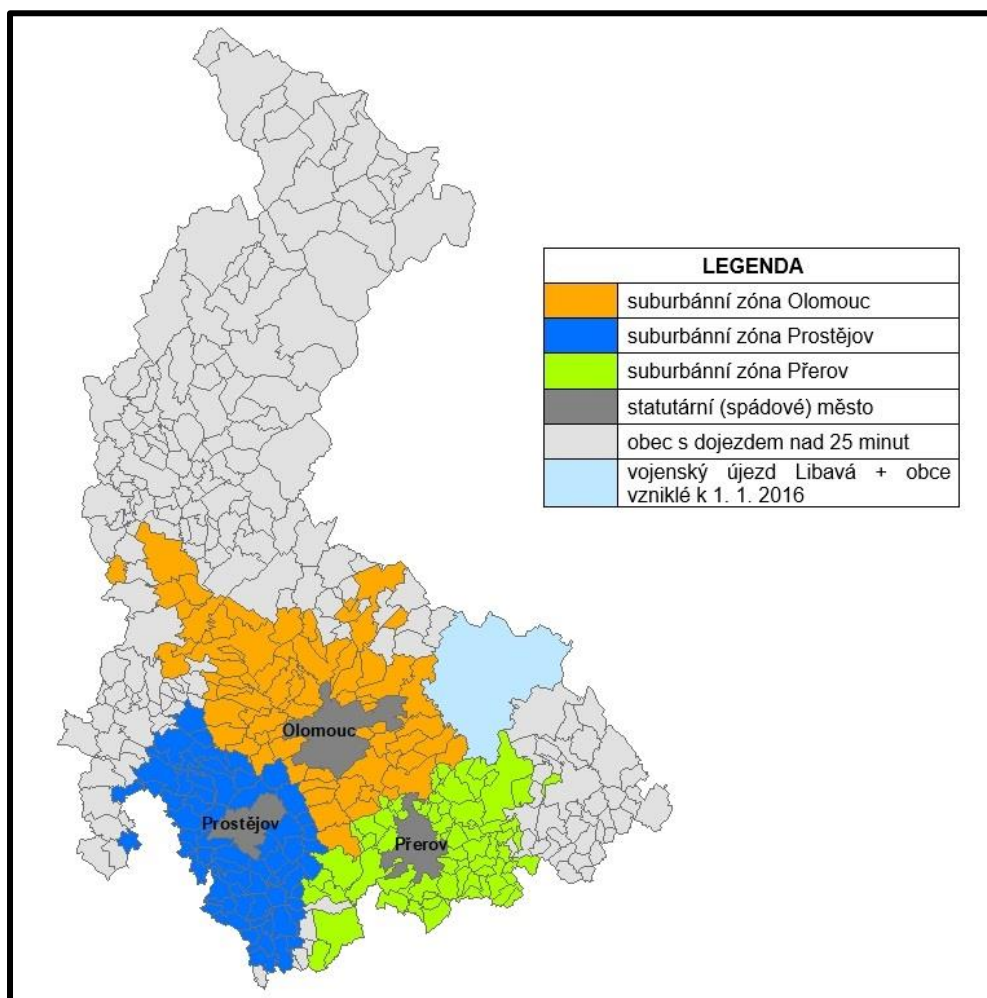
Obr. 2 - Vymezení suburbánních zón statutárních měst Ústeckého kraje z hlediska časové dojezdnosti z centra obce do centra spádového města

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

Území Ústeckého kraje se aktuálně (rok 2019) skládá z 354 obcí, přičemž 5 obcí je zároveň statutárními městy, a to Chomutov, Most, Teplice, Ústí nad Labem a Děčín. Z hlediska dojížděky do 25 minut do alespoň jednoho statutárního města splnilo tento parametr 177 obcí, přičemž právě tyto obce byly následně podrobeny analýze rozpočtů. Nejvíce obcí náleželo do suburbánního pásu Ústí nad Labem, a to 51. Následně Chomutov 35, Most a Teplice shodně 31 a nejméně Děčín 29. Je patrné, že vymezení suburbánních zón výrazně determinuje dopravní infrastruktura, a to dálnice D7 a D8.

Obr. 3 - Vymezení suburbánních zón statutárních měst Olomouckého kraje z hlediska časové dojezdnosti z centra obce do centra spádového města

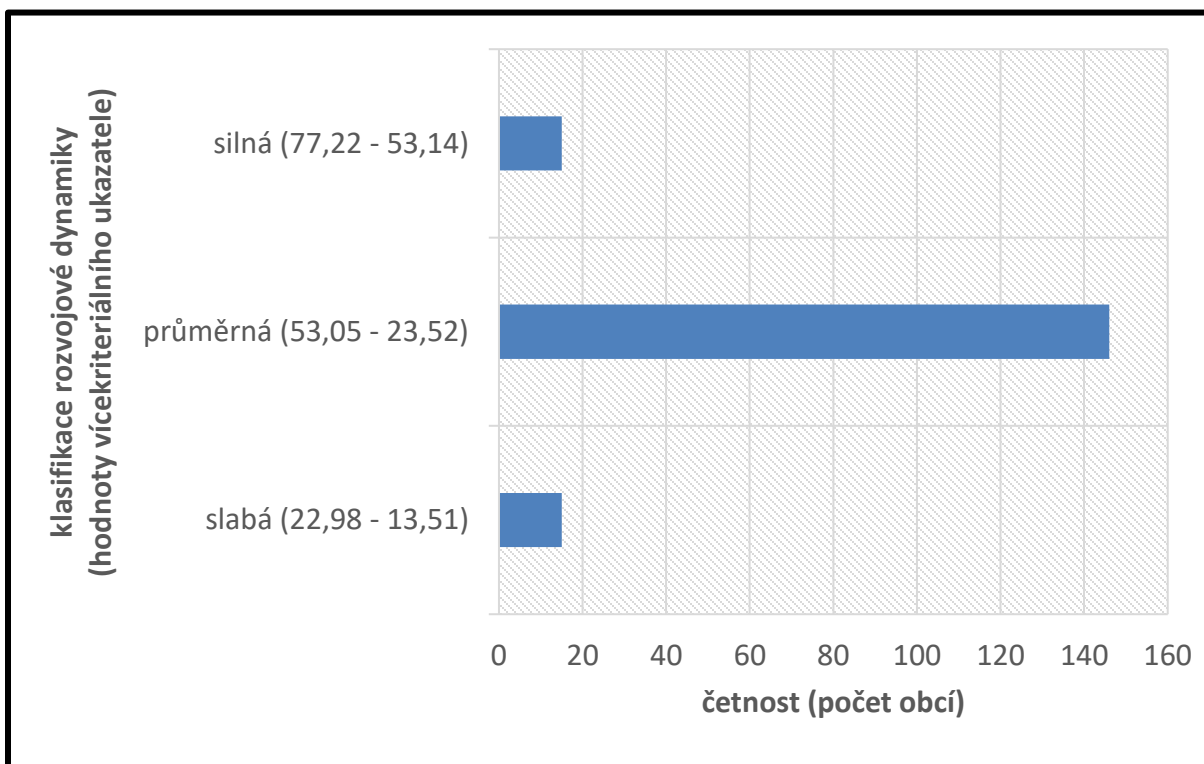
Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

Olomoucký kraj tvoří celkem 402 obcí, přičemž tři obce jsou zároveň statutárními městy, jedná se o Olomouc, Přerov a Prostějov. Suburbánní zóny celkem tvoří 200 obcí, a to 69 se spádovostí k Olomouci, 65 k Přerovu a 66 k Prostějovu. Do analýzy nebylo bráno vzhledem ke specifické povaze území vojenského újezdu Libavá a zároveň ani nově vzniklé obce k 1. 1. 2016 (město Libavá, Luboměř pod Strážnou, Kozlov), které vznikly v důsledku optimalizace předmětného vojenského újezdu. U nových obcí nebylo možné naplnit metodikou nastavená kritéria, které reflektují změny v čase, a to v horizontu deseti let. U Olomouckého kraje je patrné, že do analyzovaného souboru obcí byly zahrnuty i obce, které jsou izolované od hlavní části suburbánního pásu. K tomuto jevu dochází ze dvou příčin: obec v rámci celého katastrálního území obce není vždy situována uprostřed, což může zvyšovat dojezd, na základě kterého k vymezení obcí došlo, a dále i obce geograficky vzdálenější mohou být z hlediska času rychleji dosažitelné, a to z důvodu bezprostředního napojení na dopravní infrastrukturu (dálnice, silnice 1. třídy atd.). Více informací k této problematice je uvedeno v rámci této souhrnné výzkumné zprávy v samostatné kapitole 1.2. v názvem „Limits metodiky vzhledem ke specifickým sídelního systému ČR“.

2.2. Stanovení rozvojové dynamiky jednotlivých obcí

V grafech v rámci této kapitoly (2.2.) jsou prezentovány výsledky výpočtu vícekriteriálního ukazatele u obou analyzovaných krajů, tedy kraje Ústeckého a Olomouckého. Je třeba poukázat na fakt, že výsledná hodnota vícekriteriálního ukazatele vznikla jako vážený aritmetických průměr normovaných hodnot třech dílčích ukazatelů (více viz kapitola 1.3.), a tak vyšší horní hodnota u Olomouckého kraje neznáčí vyšší míru rozvojové dynamiky a procesu suburbanizace oproti Ústeckému kraji. Hodnoty vícekriteriálního ukazatele je vždy možné komparovat jen mezi jednotlivými obcemi v jednom kraji (mezi jedním souborem analytovaných územních jednotek). Dle metodikou stanovených kritérií bylo jak v Ústeckém kraji, tak i Olomouckém kraji následně analyzováno 15 obcí s nejvyšší hodnotou rozvojové dynamiky a zároveň i 15 obcí s hodnotou nejnižší.

Obr. 4 - Četnost obcí v jednotlivých kategoriích z hlediska klasifikace rozvojové dynamiky v suburbánních zónách statutárních měst Ústeckého kraje

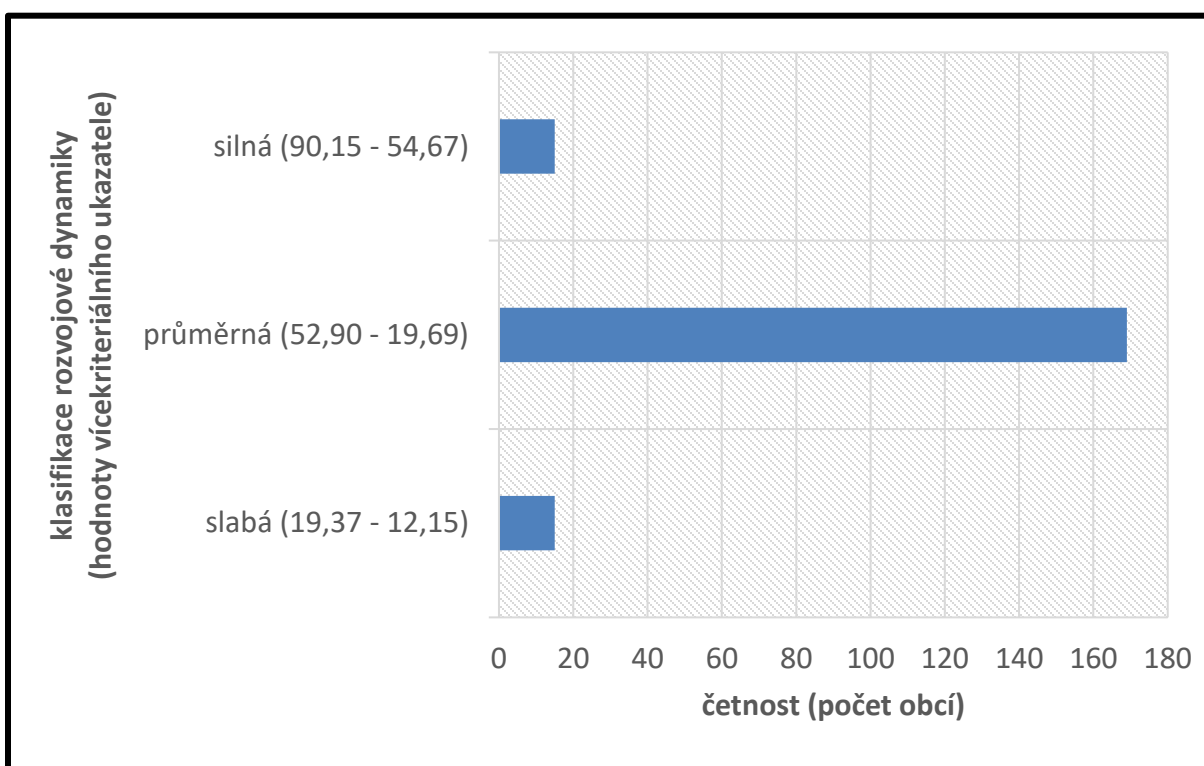

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

Stanovení rozvojové dynamiky bylo založeno na výpočtu vícekriteriálního ukazatele, který reflektoval změnu počtu obyvatel (váha 0,5), intenzitu bytové výstavby (váha 0,3) a změnu plochy půdy urbanizovaného charakteru (váha 0,2), a to vše v časovém období deseti let. Jako obec s nejsilnější rozvojovou dynamikou byla identifikována v Ústeckém kraji obec Srbice (okres Teplice) s hodnotou 77,22, naopak nejnižší hodnota vícekriteriálního ukazatele byla zaznamenána u obce, potažmo města Duchcov, a to 13,51. Hodnoty vícekriteriálního ukazatele pro všechny obce, které dle stanovených kritérií náleží do suburbánních pásů statutárních měst Ústeckého kraje, jsou uvedeny v tabulce, která je součástí této souhrnné výzkumné zprávy, a to jako příloha 1. U Olomouckého kraje byla nejvyšší rozvojová dynamika zaznamenána u obce Hlušovice (okres Olomouc), a to 90,15. Tato hodnota je velmi významným extrémem, jelikož obec druhá v pořadí Hvětotín (rovněž v okrese Olomouc) zaznamenala hodnotu vícekriteriálního

ukazatele 75,49. Hodnota obce Hvětotín způsobila i větší rozptyl hodnot v kategorii silné rozvojové dynamiky u Olomouckého kraje oproti kraji Ústeckému. Nejnižší hodnota vícekriteriálního ukazatele byla v Olomouckém kraji zaznamenána u obce Oldřichov (okres Přerov). Hodnoty vícekriteriálního ukazatele pro všechny obce, které dle stanovených kritérií náleží do suburbánních pásů statutárních měst Olomouckého kraje, jsou uvedeny v tabulce, která je součástí této souhrnné výzkumné zprávy, a to jako příloha 2.

Obr. 5 - Četnost obcí v jednotlivých kategoriích z hlediska klasifikace rozvojové dynamiky v suburbánních zónách statutárních měst Olomouckého kraje

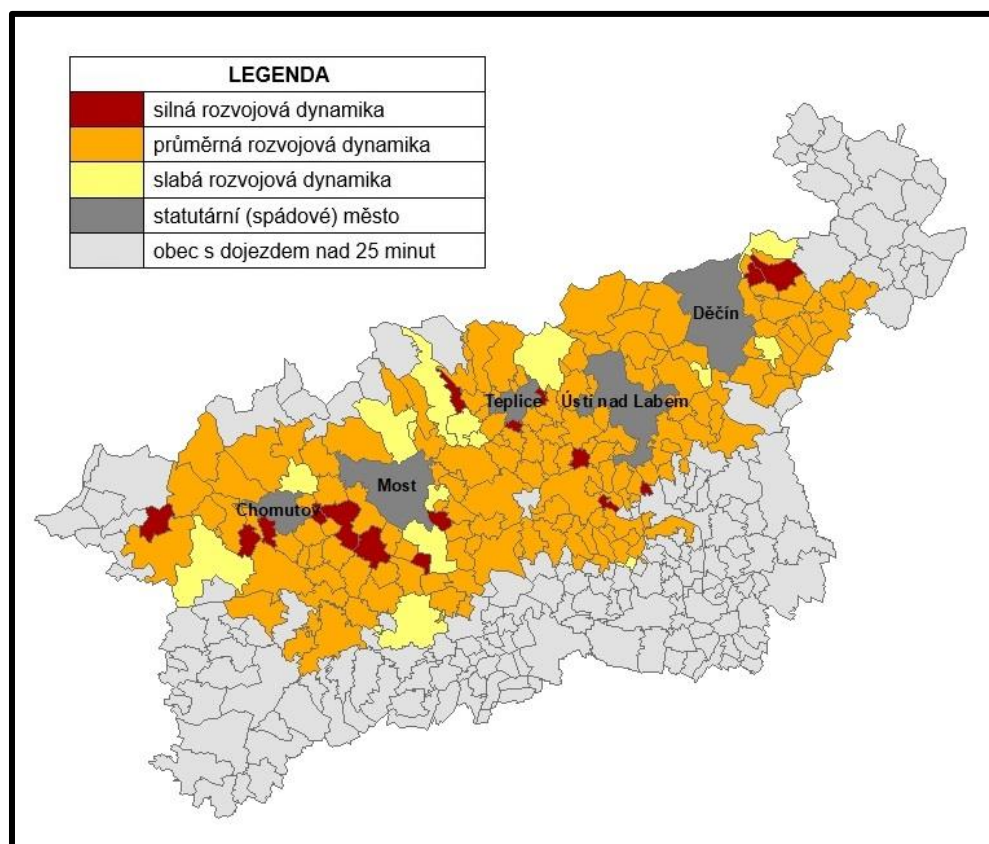

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

Následující dva obrázky (obr. 6 a 7) znázorňují míru rozvojové dynamiky v jednotlivých obcích jak Ústeckého, tak i Olomouckého kraje. U Ústeckého kraje (obr. 6) je patrné, že obce se silnou rozvojovou dynamikou jsou rozptýleny do celého území kraje, přičemž stejný jev je patrný

i u obcí se slabou rozvojovou dynamikou. Největší počet obcí se silnou rozvojovou dynamikou je v suburbánním pásu města Chomutov, naopak největší počet obcí se slabou rozvojovou dynamikou je situován mezi městy Teplice a Most.

Obr. 6 - Klasifikace obcí v suburbánních zónách statutárních měst Ústeckého kraje z hlediska rozvojové dynamiky

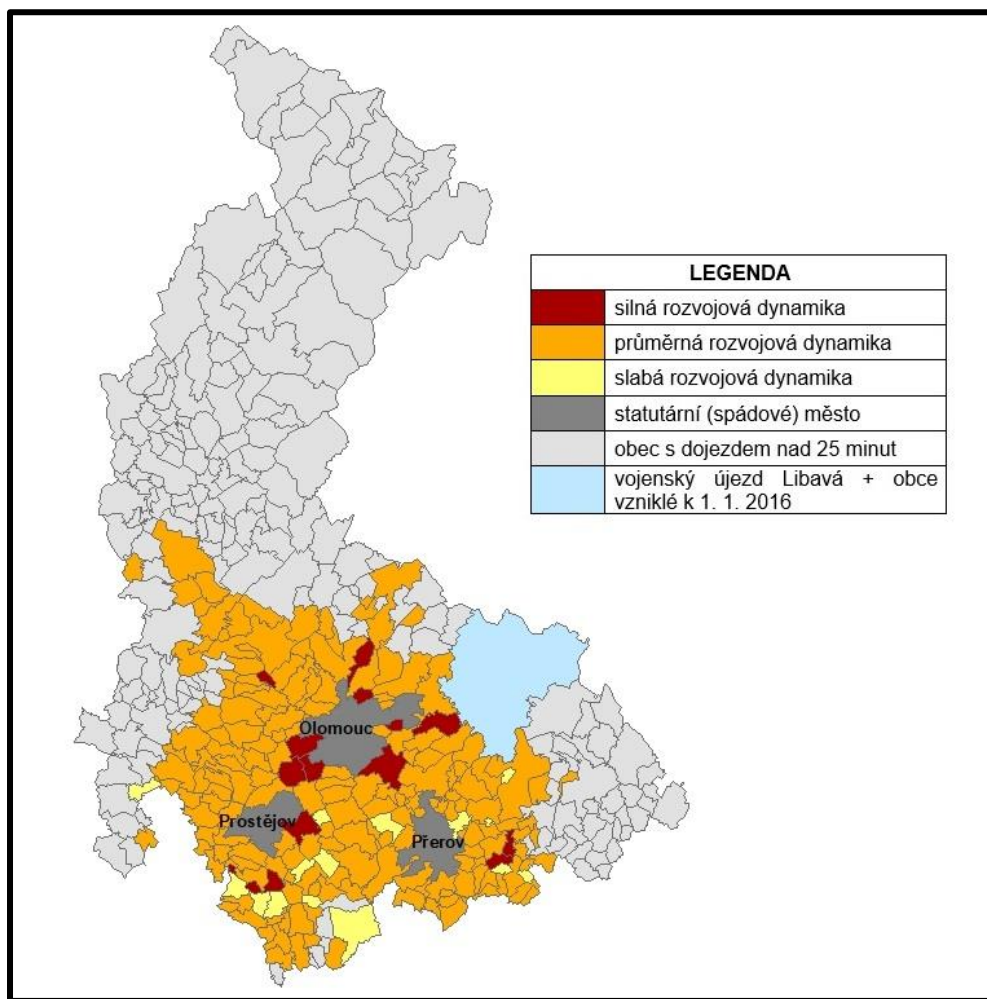

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

V rámci Olomouckého kraje (obr. 7) je u statutárního města Olomouc patrné, že obce se silnou rozvojovou dynamikou jsou nejvíce lokalizovány do bezprostředního zázemí města, čímž de facto vzniká přirozený funkční prostor tohoto statutárního města. Oproti Ústeckému kraji je tento jev v Olomouckém kraji významně posilován tím, že při rozvoji obcí v zázemí statutárního města Olomouc jsou méně významné fyzické bariéry pro rozvoj, jelikož území ve městě a kolem města

je převážně rovinaté. Obce se slabou mírou rozvojové dynamiky jsou v Olomouckém kraji převážně situovány do jižní části jak kraje, tak i celkového území, které bylo definováno na základě vymezení suburbánních zón jednotlivých třech statutárních měst.

Obr. 7 - Klasifikace obcí v suburbánních zónách statutárních měst Olomouckého kraje z hlediska rozvojové dynamiky

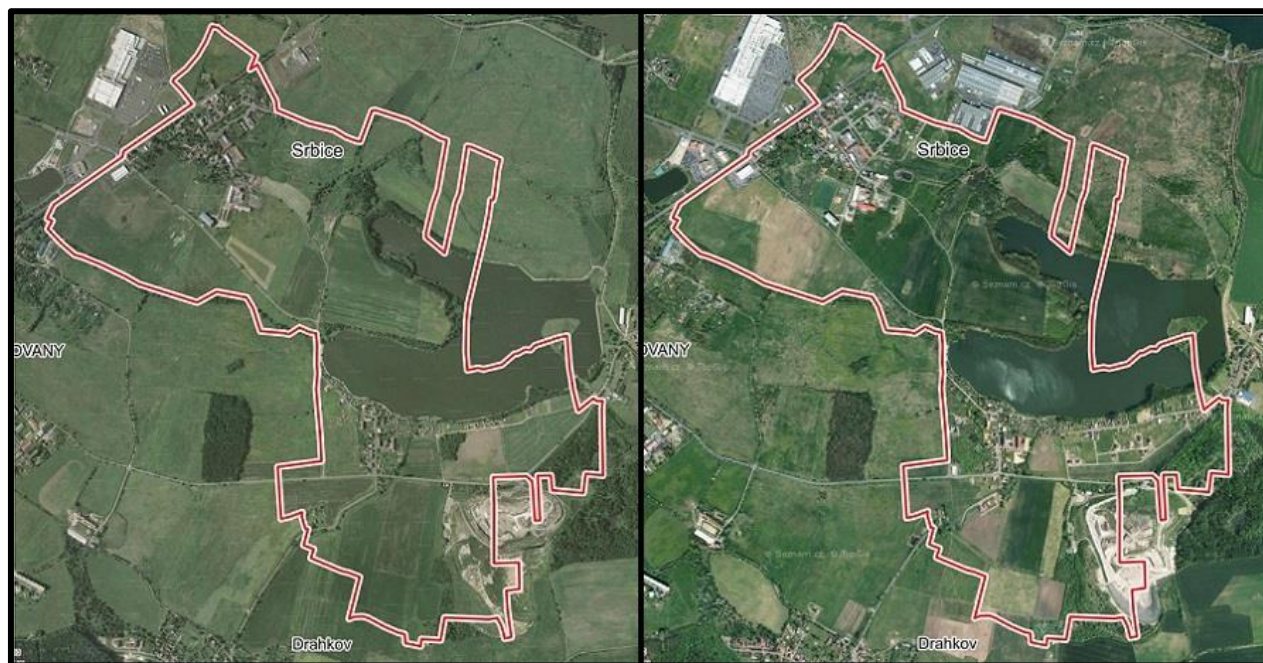

Zdroj: vlastní výpočty a zpracování

2.3. Obce s nejsilnější rozvojovou dynamikou

Z leteckých snímků (obrázek 8 a 9) je patrný rozvoj u obcí, u kterých jak v Ústeckém kraji (obec Srbsice), tak v Olomouckém kraji (obec Hlušovice) byla zaznamenána nejvyšší míra rozvojové dynamiky oproti zbylým obcím v předmětných krajích. U obou obcí je patrné, že v rámci jejich území probíhají velmi významné suburbanizační procesy, a to majoritně z hlediska zástavby residenční, tak i minoritně z hlediska zástavby komerční. Rozdílná je ovšem struktura obcí - Hlušovice tvoří jeden pouze morfologický celek (přirozeně provázaná zástavba), přičemž Srbsice tvoří dva morfologické celky, a to Srbsice v severní části a Staré Srbsice v části jižní. Dalším rozdílem je i fakt, že Hlušovice jsou od ostatních obcí izolované zemědělskými plochami, avšak Srbsice zástavbou přímo sousedí s obcí Soběduhy a jednou místní částí města Krupka, a to Novými Modlany, přičemž v obou těchto územních celcích probíhá významně komerční suburbanizace.

Obr. 8 - Letecký snímek obce Srbsice (Ústecký kraj) v roce 2003 a v roce 2016

Zdroj: Mapy.cz

Obr. 9 - Letecký snímek obce Hlušovice (Olomoucký kraj) v roce 2003 a v roce 2018

Zdroj: Mapy.cz

3. Analýza obecních rozpočtů s důrazem na výdajová odvětví

Pro naplnění cíle analýzy výdajových odvětví, jímž bylo odhalit míru vlivu suburbanizace na výdajová odvětví obcí v zázemí statutárních měst, bylo nutné provést komparaci výdajových odvětví obcí, které jsou různou měrou zasaženy procesem suburbanizace. Komparovány byly obce zařazené do kategorie podprůměrné a nadprůměrné míry rozvojové dynamiky. Komparace byla provedena separátně pro Ústecký i Olomoucký kraj. Poznatky za oba kraje byly dále mezi sebou komparovány, a to z důvodu zjištění míry shody či rozdílnosti v míře vlivu suburbanizace na obecní rozpočty v obou krajích. Z metodologického hlediska je tento postup založen na induktivní metodě tvoření teorií, a to na zkoumání extrémních hodnot (Ženka, Kofroň 2012).

3.1. Tvorba analýzy výdajových odvětví

V analýze výdajových odvětví je nutné čerpat data především z kontrastních kategorií, a to z důvodu, aby bylo možné v rámci analýzy identifikovat dopady procesu suburbanizace. Z tohoto důvodu obce zařazené do kategorie průměrné míry rozvojové dynamiky nejsou v analýze uvažovány a z obcí zařazených do kategorie podprůměrné a nadprůměrné míry rozvojové dynamiky byly následně vybrány pouze ty, které se v předmětných kategoriích umístily na prvních patnácti místech. U obcí v dalším pořadí již dle ukazatele pro sledování rozvojové dynamiky slábla, nebo naopak sílila míra rozvojové dynamiky, a tudíž obce v dalším pořadí již nespádaly ryze do kategorie podprůměrné či nadprůměrné míry rozvojové dynamiky, ale již do kategorie podprůměrné až průměrné či nadprůměrné až průměrné. Z tohoto důvodu nebyly obce dalšího pořadí uvažovány, jelikož by zkreslovaly výsledky analýzy. Z provedené selekce tak vzešlo šedesát obcí, které byly roztříděny jednak podle kategorie míry rozvojové dynamiky (pouze podprůměrné a nadprůměrné) a dále podle kraje, do kterého územně spadají. Vznikly čtyři skupiny po patnácti obcích, které byly pracovním pojmenovány jako obce Ústeckého kraje (UL) – podprůměrné, obce Ústeckého kraje (UL) – nadprůměrné, obce Olomouckého kraje (OLO) – podprůměrné, obce Olomouckého kraje (OLO) – nadprůměrné. Obce z těchto čtyř skupin byly následně podrobeny analýze výdajových odvětví.

Tab. 2 - Přehled analyzovaných obcí Ústeckého a Olomouckého kraje zařazených do jednotlivých kategorií dle míry rozvojové dynamiky

Ústecký kraj (nadprůměrné)	Ústecký kraj (podprůměrné)	Olomoucký kraj (nadprůměrné)	Olomoucký kraj (podprůměrné)
SRBICE (00266591)	DUCHCOV (00266299)	HLUŠOVICE (00635677)	OLDŘICHOV (00636428)
LHOTKA NAD LABEM (00526126)	LITVÍNOV (00266027)	HNĚVOTÍN (00298913)	RADKOVY (00636517)
DOMAŠÍN (00261840)	BEČOV (00265811)	BYSTROČICE (00298735)	PROSENICE (00301809)
STRUPČICE (00262145)	LEDVICE (00266434)	ŠTARNOV (00635685)	MALÉ HRADISKO (00288454)
KLADRUBY (00266388)	OBRNICE (00266116)	VELKÝ TÝNEC (00299669)	OTASLAVICE (00288586)
HAVRAŇ (00265918)	HŘENSKO (00261351)	VINCENCOV (47919761)	BOHUSLÁVKY (00636142)
VOLEVČICE (00266175)	OSEK (00266558)	BUKOVANY (00576263)	HRDIBOŘICE (00288276)
ARNOLTICE (00261173)	KADAŇ (00261912)	VŘESOVICE (00288951)	HRADČANY-KOBEŘICE (00530468)
ŽIM (00266663)	VRBIČANY (00828807)	MRSKLESY (64990940)	TVOROVICE (00487872)
RŮŽOVÁ (00556017)	DOBKOVICE (00261246)	HRADČANY (00636282)	BRODEK U PŘEROVA (00301078)
MIŘEJOVICE (46769463)	POSTOLOPRTY (00265403)	DOBROCHOV (47922311)	KOJETÍN (00301370)
SPOŘICE (00262137)	BENEŠOV NAD PLOUČNICÍ (00261181)	ŠIŠMA (00636614)	ČELČICE (00288136)
PESVICE (00673323)	LOUKA U LITVÍNOV (00266043)	KRALICE NA HANÉ (00288390)	DOBROMILICE (00288187)
HÁJ U DUCHCOVA (00266302)	JIRKOV (00261904)	OLŠANY U PROSTĚJOVA (00288560)	IVAŇ (00288314)
KOROZLUKY (00265993)	KRUPKA (00266418)	DUBČANY (00576221)	NAHOŠOVICE (00636401)

Zdroj: vlastní zpracování

Pro ověření základních identifikačních údajů analyzovaných obcí bylo z portálu Monitor (Monitor, 2019), spravovaného Ministerstvem financí ČR, využito Územního Monitoru. Konkrétně se z Územního Monitoru ověřovalo IČO (Identifikační číslo osoby) obce a dále také územní zařazení, a to z důvodu, aby při analýze nedošlo k záměně obcí. Přehled analyzovaných obcí Ústeckého a Olomouckého kraje včetně jejich zařazení do příslušné kategorie míry rozvojové dynamiky je uveden v tabulce 2, přičemž v závorce u každé obce je uvedeno IČO obce. Obce v tabulce 2 nejsou seřazeny nahodile. V kategorii nadprůměrné míry rozvojové dynamiky jsou obce seřazeny sestupně dle míry rozvojové dynamiky (př. v kategorii Ústecký kraj (nadprůměrné) obec Srstice dosáhla dle ukazatele pro sledování rozvojové dynamiky obcí nejvyšší míru rozvojové dynamiky a obec Spořice nejnižší míru rozvojové dynamiky v této kategorii). V kategorii podprůměrné míry rozvojové dynamiky jsou obce seřazeny vzestupně dle míry rozvojové dynamiky (př. v kategorii Ústecký kraj (podprůměrné). Obec Korozluky vykázala dle ukazatele pro sledování rozvojové dynamiky obcí nejnižší míru rozvojové dynamiky a obec Krupka nejvyšší míru rozvojové dynamiky v této kategorii).

Z portálu Monitor byla dále pro analýzu využita dominantně jeho analytická část, která nabízí dostupnost finančních dat od roku 2010. V analytické části byla pro každou předmětnou obec samostatně získána sekundární data o výdajových stranách rozpočtů obcí a následně vytvořena sestava výdajových odvětví za posledních devět let. Časová řada, kterou je možné analyzovat, tak zahrnuje data z roku 2010 až do roku 2018. Rok 2019 nebyl analyzován z důvodu nedostatečné dostupnosti dat, jelikož data za právě probíhající rok jsou uveřejňována až po uplynutí jednotlivých čtvrtletí roku. Analytická část portálu monitor nabízí i možnost archivních dat, a to od roku 1997 do roku 2009. Data za toto období jsou však převzata z dnes již nefunkčních systémů ARISweb a UFIS. Pouze výše uvedené období devíti let (od roku 2010 do roku 2018) tak zaručuje komparovatelnost dat za jednotlivé roky časové řady, a to z důvodu postupu dle jednotného postupu při zpracování dat. Důvěryhodnost převzatých dat z aktuální analytické části portálu Monitor je zaručena informací, že převzatá sekundární data z portálu Monitor pocházejí z Integrovaného informačního systému státní pokladny ČR a Centrálního systému účetních informací ČR. (Monitor, 2019).

3.2. Vlastní metodologický postup při analýze výdajových odvětví

I když bylo možné v analýze výdajových stran rozpočtů jednotlivých obcí využít dostupnou a plně komparovatelnou devítiletou časovou řasu, zvolil se jiný postup. V zájmu zachycení změn v čase se využila časová osmiletá řada, a to z důvodu porovnání dvou časově stejných období, což umožnila dvě po sobě jdoucí čtyřletá období, která navíc v České republice kopírují i délku funkčního období zastupitelstva. Porovnáváné tedy bylo čtyřleté období od roku 2011 do roku 2014 s obdobím od roku 2015 do roku 2018. V rámci jednotlivých paragrafů u všech obcí, které daný paragraf za celou sledovanou dobu vykázaly. Vždy byla spočítána suma celkových výdajů (celkové výdaje na paragraf za čtyřleté období za všechny obce). Změna mezi prvním čtyřletým obdobím oproti druhému čtyřletému období byla spočítána procentuálně, přičemž základem (bází, respektive 100 %) pro výpočet bylo první období od roku 2011 do roku 2014. Výsledná procentuální hodnota vyjadřovala relativní změnu druhého období oproti období prvnímu. Pokud vyšla hodnota vyšší, než 100 %, tak výdaje v rámci předmětného období vzrostly, pokud vyšla hodnota nižší, nežli 100 %, tak výdaje v čase v rámci daného odvětví klesly. Z hlediska výběru paragrafů byly brány v potaz a dále analyzovány pouze ty paragrafy, které v dané skupině obcí měly četnost minimálně osm a vyšší, tedy předmětný paragraf byl v rámci analyzovaného osmiletého období v rozpočtu obce vykázán v minimálně osmi obcích z celkových patnácti analyzovaných. Podrobné výsledky provedené analýzy za všechny čtyři analyzované skupiny obcí jsou uvedeny v následující samostatné kapitole 3.3.

3.3. Výsledky analýzy rozpočtů s důrazem na výdajová odvětví

Tab. 3 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Ústeckého kraje s nejvyšší mírou rozvojové dynamiky

četnost	paragraf	změna
Bydlení		
13	Nebytové hospodářství	127,2

9	Bytové hospodářství	103,8
Komunální služby a územní rozvoj		
12	Pohřebnictví	152,0
15	Veřejné osvětlení	104,0
15	Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	79,0
13	Územní plánování	72,5
Doprava		
8	Provoz veřejné silniční dopravy	137,2
12	Ostatní záležitosti pozemních komunikací	128,2
15	Silnice	107,0
Finanční operace		
12	Pojištění funkčně nspecifikované	115,4
13	Ostatní finanční operace	114,9
15	Obecné příjmy a výdaje z finančních operací	93,8
Kultura, církev a sdělovací prostředky		
8	Rozhlas a televize	290,6
9	Činnosti knihovnické	176,0
9	Ostatní záležitosti kultury	172,9
14	Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků	128,8
8	Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí	39,1
Ochrana životního prostředí		
12	Sběr a svoz nebezpečných odpadů	171,4
14	Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	161,9
11	Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	150,1
15	Sběr a svoz komunálních odpadů	127,1
14	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	124,0
Ostatní činnosti		
15	Finanční vypořádání minulých let	389,3
8	Ostatní činnosti jinde nezařazené	353,8
Sport a zájmová činnost		
13	Využití volného času dětí a mládeže	135,0
10	Ostatní zájmová činnost a rekreace	124,3
9	Ostatní sportovní činnost	108,7
Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany		
15	Volba prezidenta republiky	155,1
15	Volby do Parlamentu ČR	137,5
15	Volby do zastupitelstev územních samosprávných celků	125,9
15	Zastupitelstva obcí	125,0
14	Činnost místní správy	102,5
15	Volby do Evropského parlamentu	6,3

11	Ostatní všeobecná vnitřní správa jinde nezařazená	0,0
Vodní hospodářství		
15	Odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly	233,5
Vzdělávání a školské služby		
10	Mateřské školy	238,9
15	Základní školy	154,0
Požární ochrana a integrovaný záchranný systém		
13	Požární ochrana - dobrovolná část	362,1
Ostatní paragrafy, které nejsou zastoupené ve všech čtyřech analyzovaných skupinách		
9	Ochrana obyvatelstva	147,7
8	Ozdravování hospodářských zvířat, polních a speciálních plodin a zvláštní veterinární péče	141,6

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 4 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Ústeckého kraje s nejnižší mírou rozvojové dynamiky

četnost	paragraf	změna
Bydlení		
14	Nebytové hospodářství	233,0
15	Bytové hospodářství	84,9
Komunální služby a územní rozvoj		
13	Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	137,1
13	Pohřebnictví	132,6
15	Veřejné osvětlení	108,2
14	Územní plánování	78,4
Doprava		
14	Ostatní záležitosti pozemních komunikací	137,0
14	Silnice	126,3
12	Provoz veřejné silniční dopravy	72,4
Finanční operace		
11	Pojištění funkčně nspecifikované	139,5
14	Ostatní finanční operace	105,0
15	Obecné příjmy a výdaje z finančních operací	63,0
Kultura, církev a sdělovací prostředky		
10	Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí	213,2
11	Zachování a obnova kulturních památek	168,7
9	Ostatní záležitosti sdělovacích prostředků	140,4
10	Zájmová činnost v kultuře	126,8

13	Ostatní záležitosti kultury	113,8
14	Činnosti knihovnické	105,7
14	Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků	80,5
8	Rozhlas a televize	72,8
Ochrana životního prostředí		
14	Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	224,6
15	Sběr a svoz komunálních odpadů	108,2
14	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	107,2
12	Ostatní správa v ochraně životního prostředí	45,5
10	Sběr a svoz nebezpečných odpadů	32,1
Ostatní činnosti		
15	Finanční vypořádání minulých let	150,4
15	Ostatní činnosti jinde nezařazené	65,0
Sport a zájmová činnost		
14	Využití volného času dětí a mládeže	180,4
13	Sportovní zařízení ve vlastnictví obce	108,1
15	Ostatní sportovní činnost	91,3
14	Ostatní zájmová činnost a rekreace	67,8
Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany		
15	Zastupitelstva obcí	121,5
15	Volba prezidenta republiky	120,9
15	Volby do Parlamentu ČR	117,7
15	Volby do zastupitelstev územních samosprávných celků	115,5
15	Činnost místní správy	109,9
15	Ostatní všeobecná vnitřní správa jinde nezařazená	0,0
15	Volby do Evropského parlamentu	0,0
Vodní hospodářství		
13	Odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly	138,0
Vzdělávání a školské služby		
14	Mateřské školy	100,4
15	Základní školy	85,8
Požární ochrana a integrovaný záchranný systém		
15	Požární ochrana - dobrovolná část	167,2
Ostatní paragrafy, které nejsou zastoupené ve všech čtyřech analyzovaných skupinách		
9	Ostatní činnosti související se službami pro obyvatelstvo	230,0
12	Ochrana obyvatelstva	164,4
11	Bezpečnost a veřejný pořádek	111,4
9	Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	60,2
8	Ostatní záležitosti těžebního průmyslu a energetiky	57,6

Zdroj: vlastní zpracování

V Ústeckém kraji v oblasti **bydlení** výdaje na bytové hospodářství rostou velmi mírně, avšak na nebytové hospodářství rostou významněji. U nesuburbanizovaných obcí výdaje na bytové hospodářství klesají, ale na nebytové hospodářství rostou, a to daleko rapidněji. V rámci **komunálních služeb** je evidován nárůst výdajů na pohřebnictví, přičemž výdaje na veřejné osvětlení se téměř v čase nemění. Překvapujícím zjištěním je, že klesají výdaje na územní plánování (odlišnost od vývoje v Olomouckém kraji – viz dále), ale například výrazným způsobem rostou výdaje na požární ochranu. Co se oblasti **dopravy** týká, tak paragraf „ostatní záležitosti pozemních komunikací“ sice roste, ale obdobným tempem jako obcí bez suburbanizace. Provoz veřejné silniční dopravy výrazně klesá (na rozdíl od obcí bez suburbanizace, kde roste). V **oblast kultury, sportu a zájmové činnosti** se u poloviny sledovaných obcí až téměř na trojnásobek zvýšily výdaje za rozhlas a televizi, kdežto u obcí bez suburbanizace výrazně klesají. Výrazně také stoupají výdaje na knihovnické činnosti a další záležitosti kultury a stoupají i výdaje na využití volného času dětí a mládeže. Naopak u obcí bez suburbanizace značně rostou výdaje na obnovu kulturního dědictví a památek, což se u vzorku suburbanizovaných obcí neobjevuje, stejně jako se neobjevuje zájmová činnost. V oblasti **životního prostředí** se likvidace komunálního odpadu odráží v růstu výdajů výrazněji v suburbanizaci zasažených obcích, než v obcích mimo vliv suburbanizace. Oproti nesuburbanizovaným obcím rostou významným způsobem výdaje na sběr a svoz nebezpečných odpadů, přičemž rostou i výdaje na odvádění a čištění odpadních vod (suburbanizované obce 2,5x, nesuburbanizované obce 1,5x), dále rostou také výdaje na péči o vzhled obce a veřejnou zeleň (ale v obdobné míře jako u obcí bez suburbanizace). V kategorii **školství** výrazně rostou výdaje na mateřské školy, a to téměř 2,5x, a zvyšují se i výdaje na základní školy, avšak u obcí bez suburbanizace výdaje na mateřské školy stagnují a na základní školy klesají. Co se týká paragrafů spjatých s **veřejnou správou**, u všech sledovaných obcí rostou výdaje na volby a také výdaje na činnost místní správy.

Tab. 5 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Olomouckého kraje
s nejvyšší mírou rozvojové dynamiky

četnost	paragraf	změna
Bydlení		
10	Nebytové hospodářství	227,8
9	Bytové hospodářství	142,3
Komunální služby a územní rozvoj		
8	Pohřebnictví	402,6
15	Veřejné osvětlení	164,8
13	Územní plánování	125,9
14	Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	108,1
10	Výstavba a údržba místních inženýrských sítí	22,5
Doprava		
13	Silnice	171,2
11	Ostatní záležitosti pozemních komunikací	131,5
15	Provoz veřejné silniční dopravy	25,5
Finanční operace		
13	Ostatní finanční operace	110,9
9	Pojištění funkčně nspecifikované	109,6
15	Obecné příjmy a výdaje z finančních operací	99,2
Kultura, církev a sdělovací prostředky		
12	Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí	264,9
13	Ostatní záležitosti kultury	205,5
12	Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků	172,2
10	Činnosti knihovnické	99,8
12	Rozhlas a televize	50,5
Ochrana životního prostředí		
14	Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	219,1
15	Sběr a svoz komunálních odpadů	171,4
15	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	124,9
11	Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	99,2
14	Sběr a svoz nebezpečných odpadů	82,2
Ostatní činnosti		
15	Ostatní činnosti jinde nezařazené	151,0
15	Finanční vypořádání minulých let	109,7
Sport a zájmová činnost		
8	Využití volného času dětí a mládeže	223,9
9	Sportovní zařízení ve vlastnictví obce	171,1
13	Ostatní sportovní činnost	140,1

Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany		
15	Volby do zastupitelstev územních samosprávných celků	143,3
15	Volba prezidenta republiky	127,6
15	Zastupitelstva obcí	123,0
15	Volby do Parlamentu ČR	109,9
15	Činnost místní správy	107,6
15	Volby do Evropského parlamentu	0,0
Vodní hospodářství		
13	Pitná voda	151,4
14	Odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly	126,2
Vzdělávání a školské služby		
10	Mateřské školy	271,2
15	Základní školy	116,2
Požární ochrana a integrovaný záchranný systém		
12	Požární ochrana - dobrovolná část	177,0
Ostatní paragrafy, které nejsou zastoupené ve všech čtyřech analyzovaných skupinách		
10	Ostatní zemědělská a potravinářská činnost a rozvoj	81,2

Zdroj: vlastní zpracování

Tab. 6 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Olomouckého kraje s nejnižší mírou rozvojové dynamiky

četnost	paragraf	změna
Bydlení		
11	Nebytové hospodářství	142,7
10	Bytové hospodářství	83,0
Komunální služby a územní rozvoj		
15	Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	162,4
15	Veřejné osvětlení	107,5
10	Pohřebnictví	101,8
10	Územní plánování	91,2
Doprava		
11	Ostatní záležitosti pozemních komunikací	121,1
12	Silnice	97,8
15	Provoz veřejné silniční dopravy	49,3
Finanční operace		
15	Obecné příjmy a výdaje z finančních operací	191,3
8	Pojištění funkčně nspecifikované	97,1
13	Ostatní finanční operace	-9,4

Kultura, církve a sdělovací prostředky		
8	Rozhlas a televize	1534,2
12	Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí	384,5
14	Ostatní záležitosti kultury	268,0
13	Činnosti knihovnické	149,1
11	Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků	133,5
Ochrana životního prostředí		
13	Sběr a svoz nebezpečných odpadů	146,0
15	Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	131,9
15	Sběr a svoz komunálních odpadů	123,3
13	Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	116,7
Ostatní činnosti		
14	Ostatní činnosti jinde nezařazené	287,4
15	Finanční vypořádání minulých let	94,1
Sport a zájmová činnost		
11	Ostatní sportovní činnost	210,9
10	Ostatní zájmová činnost a rekreace	40,7
Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany		
15	Volby do zastupitelstev územních samosprávných celků	134,7
15	Činnost místní správy	120,8
15	Zastupitelstva obcí	120,3
15	Volba prezidenta republiky	110,8
15	Volby do Parlamentu ČR	88,0
9	Ostatní všeobecná vnitřní správa jinde nezařazená	0,0
15	Volby do Evropského parlamentu	0,0
Vodní hospodářství		
9	Pitná voda	447,2
14	Odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly	31,8
Vzdělávání a školské služby		
15	Základní školy	125,1
11	Mateřské školy	91,8
Požární ochrana a integrovaný záchranný systém		
15	Požární ochrana - dobrovolná část	88,3
Ostatní paragrafy, které nejsou zastoupené ve všech čtyřech analyzovaných skupinách		
8	Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	345,7

Zdroj: vlastní zpracování

U Olomouckého kraje v oblasti **bydlení** výrazně stoupají výdaje na bytové hospodářství, ale ještě výrazněji stoupají výdaje na nebytové hospodářství. Z hlediska **komunálních služeb**

je v příslušných paragrafech evidován vysoký nárůst výdajů na pohřebnictví, dále také výrazně rostou výdaje na veřejné osvětlení i výdaje na územní plánování, přičemž náklady na výstavbu a údržbu místních inženýrských sítí naopak klesly. Co se **dopravy** týká, tak téměř všechny sledované obce evidují zvýšené výdaje na silnice (oproti obcím bez suburbanizace) i na ostatní záležitosti pozemních komunikací, zároveň ve všech sledovaných obcích razantně klesly výdaje na provoz veřejné silniční dopravy (obdobně jako u nesuburbanizovaných obcí, avšak tam je pokles menší). V oblasti **kultury, sportu a zájmové činnosti** u většiny sledovaných obcí až na dvouapůlnásobek stouply výdaje na zachování kulturního dědictví a na ostatní záležitosti kultury. Stejně tak rostou výdaje na volný čas dětí a mládeže a na sportovní zařízení a sportovní činnost, naopak na polovinu klesají výdaje na rozhlas a televizi a rostou výdaje na dobrovolné hasiče. V oblasti kultury, sportu a zájmové činnosti se závěry analýzy Olomoucké kraje rozcházejí s údaji z Ústeckého kraje, zároveň řada výdajů v této oblasti však ještě výrazněji roste u obcí bez suburbanizace. V kategorii **životní prostředí** likvidace komunálního odpadu rostou výdaje výrazněji než v obcích bez suburbanizace. Vyšší výdaje byly vynaloženy na péči o vzhled obce a veřejnou zeleň v obou skupinách obcí. Naopak výdaje na nebezpečný odpad se snížily. Na druhé straně rostou výdaje na pitnou vodu, na odvádění a čištění vod, avšak méně než v obcích bez suburbanizace. V oblasti **školství** u 10 z 15 sledovaných obcí rostou výdaje na mateřské školy až téměř na trojnásobek (tyto výdaj naopak klesají u obcí bez suburbanizace), zároveň u všech sledovaných obcí se mírně zvýšily výdaje na základní školy, přičemž u všech nesuburbanizovaných obcí rostou více. Co se týká **veřejné správy**, tak u všech sledovaných obcí rostou výdaje na volby, u nesuburbanizovaných obcí je tomu také, pouze s výjimkou voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kde výdaje v průběhu času klesají.

4. Výstupy z šetření metodou fokusních skupin (Olomouc, Chomutov)

Získání informací o dopadech suburbanizace ve vybraných obcích v první fázi analytických prací bylo spojené s nutností vybrat vhodnou metodu kvalitativního výzkumu. Nabízely se různé možnosti, např. dotazníkové šetření by umožnilo sice rychlou distribuci a sběr většího počtu informací od většího počtu osob, ale vzhledem k potřebě detailnějšího screeningu názorů starostů na široký okruh výdajů obecních rozpočtů nebylo jeho použití vhodné.

4.1. Metodika šetření

V tomto případě je přínosnějším a efektivnějším řešením vytvořit fokusní skupiny, které napomohou získat okamžitou reflexi ze strany starostů k dotazovaným tématům, neboť fokusní skupiny jsou kvalitativní výzkumnou metodou, jejímž cílem není získat všeobecně platné závěry, ale názory a zpětnou vazbu k diskutovaným tématům od jednotlivých osob.

Účelem fokusních skupin je doplnění (relativně obecně platných) informací získaných z kvantitativní analýzy dat o reálné zkušenosti vybraných zástupců obcí, které jsou procesem suburbanizace dotčeny. Přidanou hodnotou fokusních skupin je získání komentářů k jednotlivým zjištěním za účelem potvrzení či vyvrácení názorů na vliv suburbanizace na změnu jednotlivých kategorií výdajů, kde byly statisticky doložené změny v objemech výdajů mezi sledovanými obdobími. Fokusní skupiny umožnily také získat další dodatečné informace týkající se dopadů suburbanizace na obce v jiném než finančním aspektu.

Na fokusní skupiny byli pozváni zástupci (starostové) obcí, které se objevily na seznamu mezi prvními patnácti obcemi Olomouckého, resp. Ústeckého kraje s nejvýrazněji se projevující suburbanizací. Pozvánka na fokusní skupiny byla rozeslána Svazem měst a obcí ČR a následně byli starostové kontaktováni telefonicky za účelem zvýšení zájmu o účast ve fokusní skupině. V Ústeckém kraji s oslovením účastníků vypomohla také Ingr. Lenka Kynčilová z Dobrovolného svazku obcí Chomutovsko.

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvalitativní metodu, byl žádoucí užší počet účastníků, v němž je možné diskutovat jednotlivá témata více do hloubky. Přesto se (zejména v Ústeckém kraji) zúčastnil menší počet zástupců obcí, a proto závěry nelze považovat za reprezentativní. Avšak pro doplnění praktických zkušeností k datům získaným analýzou rozpočtů obě fokusní skupiny byly velmi přínosné a splnily svůj účel.

První fokusní skupina se uskutečnila v sídle Magistrátu města Olomouce dne 19. 9. 2019. Zúčastnilo se šest zástupců obcí (Hlušovice, Hněvotín, Bystročice, Velký Týnec, Bukovany, Pňovice). Druhá fokusní skupina proběhla v Chomutově v sídle Dobrovolného svazku obcí Chomutovsko dne 8. 10. 2019 za účasti tří zástupců obcí (Miřejovice, Blatno, Strupčice) a pracovníků svazku. V obou fokusních skupinách byly zastoupeny obce dle různé velikosti (cca od 500 do 3 tisíc obyvatel), s různým sídelním ukotvením (přímá návaznost na město, samostatná poloha), s různou vybaveností službami a infrastrukturou apod. Ve všech se však projevuje relativně velmi vysoká intenzita suburbanizace, která se v každém z typů projevuje jiným způsobem. Fokusní skupiny pomohly tyto projevy identifikovat a lépe popsat.

Na tomto místě je potřeba vyjádřit poděkování všem zástupcům obcí za ochotu se jednání zúčastnit a zejména velmi otevřeně sdílet vlastní pozitivní i negativní zkušenosti. Zároveň poděkování patří Mgr. Dušanu Strunovi a Ing. Lence Kynčilové za poskytnutí vhodných prostor pro konání fokusních skupin a Ing. Barboře Láníčkové za spolupráci při organizaci fokusních skupin a zajištění účasti starostek a starostů.

4.2. Hodnocení dopadů suburbanizace - výsledky fokusních skupin

V rámci fokusních skupin byly diskutovány výsledky analýzy, které jsou součástí kapitoly (3.3.). Cílem bylo ověřit, zdali opravdu změny na výdajových stranách rozpočtů v průběhu času stimuluje suburbanizační proces či nikoliv. K jednotlivým paragrafům, potažmo výdajovým odvětvím, byla zaujata (na základě analýzy poznatků z fokusních skupin) tři různá stanoviska, a to dle následující legendy.

Legenda:

ANO	lze považovat za náklad způsobený či ovlivněný procesem suburbanizace
NE	nelze považovat za náklad způsobený procesem suburbanizace
vyločit	je vhodné z důvodu nízké vypovídající schopnosti paragrafu z analýzy vyločit

4.2.1. Oblast bydlení

Bydlení	
Nebytové hospodářství	ANO
Bytové hospodářství	NE

Starostové obcí obou krajů shodně považují růst výdajů na nebytové hospodářství za nepřímý projev suburbanizace. S růstem počtu obyvatel v obci roste i objem příjmů v obecních rozpočtech, a díky tomu mohou být tyto prostory rekonstruovány, neboť jsou v některých případech leckdy již hodně zchátralé. Dále jsou zde zahrnuty náklady na opravy nebo přestavby objektů, které již nejsou využívány pro svůj původní účel (př. bývalá hasičárna na sklady pro zemědělské stroje a obecní byt, bývalá škola na rodinné centrum a prostory pro cvičení). Starostové obcí Olomouckého kraje také uvedli, že se jedná i o vykupování zchátralých objektů od soukromníků z důvodu obav souvisejících s vybudováním ubytoven pro pracovníky podniků, které v důsledku komerční suburbanizace vyrostly v blízkosti obcí.

Růst výdajů spjatých s bytovým hospodářstvím nepovažují starostové obcí obou krajů za projev suburbanizace, neboť se jedná o běžnou údržbu či rekonstrukci obecních bytů. Také uvedli, že neuvažují ani o nějakém masivním rozšiřování bytové výstavby. Pokud nové obecní byty vznikají, tak nejčastěji z důvodu přestaveb budov, které již neslouží svému původnímu účelu. Vybudované byty jsou zpravidla prioritně určeny pro matky s dětmi či seniory, aby ve stáří neodcházeli z obce, v podstatě se jedná se o sociální bydlení pro místní obyvatele. Starostové se shodují, že byty by vznikly, i kdyby k suburbanizaci v jejich obci nedocházelo.

4.2.2. Komunální služby a územní rozvoj

Komunální služby a územní rozvoj	
Pohřebnictví	NE
Veřejné osvětlení	ANO
Územní plánování	ANO
Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené	NE
Výstavba a údržba místních inženýrských sítí	ANO

Výdaje spjaté s pohřebnictvím nespojují starostové obcí obou krajů s procesem suburbanizace. Pouze jeden starosta z Olomouckého kraje uvedl, že bylo nutné z důvodu růstu počtu obyvatel v obci rozšířit i kapacity hřbitova. Ostatní však povětšinou uvádějí, že v daném paragrafu jsou zahrnuty výdaje na běžnou údržbu či správu hřbitova, případně rekonstrukci hřbitova. Starostové obcí obou krajů uvedli, že v důsledku nové výstavby rodinných domů bylo nutné rozvést veřejné osvětlení i do nových částí obcí. Zároveň probíhá modernizace veřejného osvětlení za tzv. LED svícení, a to nejen z důvodu snížení světelného smogu, ale i z důvodu úspor nákladů na veřejné osvětlení, které obecní rozpočty značně zatěžovalo a nové řešení je finančně velmi efektivní. Na druhou stranu díky suburbanizaci rostou příjmy z rozpočtového určení daní, což obcím umožňuje investovat, přičemž se zpravidla uvedené zdroje nejprve využily na opravy na rekonstrukce historických center obcí.

Starostové obcí obou krajů uvádějí, že do nových územních plánů zanesli také nové parcely pro územně rozsáhlejší výstavbu rodinných domů (tzv. satelitní město), ale vymezovali i nové plochy pro výstavbu rodinných domů v prostoru stávající (původní, historické) zástavby. Avšak většinou se starostové shodli, že již jsou na hranici svých územních kapacit a další rozšiřování obcí z hlediska zástavby většinou neplánují. Výdaje na územní plánování ze stran obecních rozpočtů významně souvisí se suburbanizačním procesem, kdy územní plán je tzv. tvrdým nástrojem, který usměrňuje a reguluje rozvoj území a stanovuje priority směrem k rozvoji obce. Na druhou stranu výdaje na územní plánování způsobují i změny v legislativě. Obce, které měly územní plán schválen do konce roku 2006, musí dle aktuálně platného stavebního

zákona do konce roku 2022 pořídit územní plán nový, který bude v souladu se současnou legislativou. Vzhledem k tomu, že samotný proces pořízení nového územního plánu může být velice zdlouhavý, může trvat i několik let, což se následně projevuje i ve zvýšených výdajích na územní plánování.

Paragraf 3639 Komunální služby a územní rozvoj jinde nezařazené zahrnuje výdaje ze strany státu určené k podpoře jednotlivých regionů, příkladem rozvoj je podnikání v daném regionu (Ministerstvo financí ČR, 2002). Starostové obcí obou krajů během diskuze nezmínili, že by dostávali vládní podporu jen proto, že jejich obec je zasažena procesem suburbanizace. Do paragrafu 3633 Výstavba a údržba místních inženýrských sítí se nezahrnují pozemní komunikace, vodovodní a kanalizační sítě (Ministerstvo financí ČR, 2002). V této souvislosti někteří starostové především Olomouckého kraje uvedli, že ačkoliv některé nové pozemky k prodeji nezasítovali, nechali alespoň vybudovat přípojky k inženýrským sítím.

4.2.3. Doprava

Doprava	
Silnice	ANO
Ostatní záležitosti pozemních komunikací	ANO
Provoz veřejné silniční dopravy	ANO

Starostové obcí obou krajů se shodují, že s novou výstavbou a přílivem nových obyvatel do obce se zvýšily náklady na údržbu pozemních komunikací, které jsou v důsledku častého až každodenního dojíždění obyvatel do jádrového města více využívány. Shodují se, že s novou výstavbou se zvýšily i náklady na ostatní záležitosti pozemních komunikací, příkladem jsou náklady na výstavbu a údržbu chodníků, ale i výstavbu nových cyklostezek, v jejichž výstavbě se angažují starostové obcí Olomouckého kraje, a to na popud požadavků především od nově přistěhovaných obyvatel, majících jiný životní styl od starousedlíků.

Pod paragraf 2221 Provoz veřejné silniční dopravy jsou řazeny dotace určené k zabezpečení městské a meziměstské dopravní obslužnosti, případně i cenové dotace na jízdné (Ministerstvo financí ČR, 2002). Starostové obcí obou krajů uvedli, že autobusovou dopravu obcím zajišťuje příslušný kraj – obce v bezprostřední blízkosti jádrového města jsou zpravidla přímo napojeny na městskou hromadnou dopravu daného města. Starostové obcí Olomouckého kraje stejně jako v Ústeckém kraji také přispívají určitou finanční částkou na dopravu. Starostové z obcí v Olomouckém kraji v této souvislosti zmínili, že se od roku 2015 změnila metodika výpočtu příspěvků obcí na dopravu, což je dle nich nyní spravedlivější a pro jejich obce finančně výhodnější, přičemž v důsledku této změny jim také klesly náklady na placení uvedených příspěvků. Někteří starostové obcí obou krajů uvedli, že přispívají na speciální autobusové spoje, kterými jsou školní autobusy.

4.2.4. Finanční operace

Finanční operace	
Ostatní finanční operace	vyločit
Pojištění funkčně nspecifikované	vyločit
Obecné příjmy a výdaje z finančních operací	vyločit

Oddíl 63 Finanční operace, pod který spadají jednotlivé uvedené paragrafy, neumožňuje hlouběji rozklíčovat účel, na který byly prostředky vynaloženy. Obsahově jsou totiž samy o sobě velice obecné, a z toho důvodu je už značně obtížné určit, zda konkrétní paragraf souvisí či nikoliv s procesem suburbanizace. Pro význam tohoto výzkumu, proto tyto paragrafy pozbývají významu. Ani v rámci fokusních skupin se starostové k těmto paragrafům blíže nevyjádřili, nikdo za starostů nevedl žádnou konkrétní věc, která by se těchto aspektů týkala. Případně pouze uvedli, že se jedná o záležitost jejich účetních nikoliv přímo jich. Z tohoto důvodu navrhuje vyloučit z hodnocení.

4.2.5. Kultura, církve a sdělovací prostředky

Kultura, církve a sdělovací prostředky	
Pořízení, zachování a obnova hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí	NE
Ostatní záležitosti kultury	ANO
Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků	ANO
Činnosti knihovnické	NE
Rozhlas a televize	NE

V souvislosti s náklady na zachování a obnovu hodnot místního kulturního, národního a historického povědomí především starostové obcí Olomouckého kraje uvedli, že by prostředky použili, i kdyby nezaznamenali příliv nových obyvatel do obce, neboť se jedná o vizitku obce, jako jsou kapličky, kostely aj. Opravy platí buď z úspor a v rámci Olomouckého kraje i občas z peněžních sbírek od občanů obce, nebo nákladnější opravy z dotací. V tomto kontextu i vyšší příjmy z rozpočtového určení daní v důsledku růstu počtu obyvatel (a tedy i suburbanizace), mohou být využity na uvedené účely

Paragraf 3319 Ostatní záležitosti kultury, zahrnuje náklady spjaté s veřejnou činností v oblasti dokumentační a informační (př. místní kronika), ale i výstavních činností v oblasti umělecké či jiné zájmové aktivity, např. výstavy, soutěže, společenské večery, přednášky (Ministerstvo financí ČR, 2002). Starostové obcí obou krajů uvedli, že v důsledku přílivu nových obyvatel se zvýšil i zájem o společensko-kulturní akce, že již dříve k zažitým zvyklostem (př. pálení čarodějnic, den dětí, setkání u vánočního stromečku), se s příchodem nových obyvatel vytvořily i nové akce (př. den otců a matek). Aktivit se tak účastní více lidí než dříve, starostové vítají v této oblasti jakoukoliv aktivitu obyvatel, jakýkoliv nový nápad, a jako obec se i snaží na tyto aktivity finančně přispívat. Obdobně nárůst počtu obyvatel ovlivňuje i výdaje řazené pod paragraf 3399 Ostatní záležitosti kultury, církví a sdělovacích prostředků, který zahrnuje příkladem náklady na podporu místních sborů pro občanské záležitosti, nebo umělecké sbory či podobná uskupení (Ministerstvo financí ČR, 2002).

Starostové obcí obou krajů si neuvědomují žádnou souvislost mezi růstem suburbanizací v obci a náklady spojenými s knihovnickou činností. Starostové Ústeckého kraje uvedli, že si zvýšení nákladů na tento paragraf vysvětlují v souvislosti s nedávným vypsáním dotací na modernizaci vybavení místních knihoven případně digitalizací v této oblasti. Každopádně z důvodu nárůstu počtu obyvatel v obci nepozorují zvýšení provozních nákladů svých knihoven. Z pohledu knihovnictví jsou v šetřených obcích Ústeckého kraje novinkou tzv. knihobudky, do kterých se zařazují již knihy vyloučené z obecní knihovny či od samotných občanů obce. Vstupní náklady či provozní náklady těchto knihobudek jsou ale téměř nulové.

Ani náklady spjaté s rozhlasovým či televizním vysláním si starostové obcí obou krajů nespojují s procesem suburbanizace. Nárůst nákladů si vysvětlují inovací zastaralých obecních rozhlasů, které leckdy již neplnily svůj účel, a bylo zapotřebí je inovovat. Tato inovace je dle starostů velice nákladná. Obecní rozhlas využívají také především jako výstražné zařízení upozorňující na mimořádnou situaci (př. sněhová kalamita, zvyšování hladin potoků apod.). Modernizace rozhlasového zařízení by byla i tak nezbytná, možná dle některých starostů se, z důvodu nárůstu počtu obyvatel a územního rozrůstání obce, tato naléhavost jen zvýšila. Každopádně starostové toto nevnímají jako přímý důsledek procesu suburbanizace.

4.2.6. Ochrana životního prostředí

Ochrana životního prostředí	
Využívání a zneškodňování komunálních odpadů	ANO
Sběr a svoz komunálních odpadů	ANO
Péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň	ANO
Sběr a svoz ostatních odpadů (jiných než nebezpečných a komunálních)	NE
Sběr a svoz nebezpečných odpadů	NE

Do paragrafu 3725 Využívání a zneškodňování ostatních odpadů se zahrnuje komunální odpad, se kterým je neziskově nakládáno s cílem snížit zátěž životního prostředí a opětovně uvést odpad

do ekonomického procesu (Ministerstvo financí ČR, 2002). Pokud se jedná o tříděný odpad, tak starostové obcí obou krajů vyzývají své obyvatele k třídění, jelikož následně obce zpět dostávají prostředky za třídění, které následně mohou využít. Z pohledu čistě neziskového se v obcích vytvářejí obecní kompostéry, které buď mohou lidé využívat ke hnojení svých zahrádek či je jím přihnojována obecní zeleň. Se zvyšujícím se počtem lidí a odpadu je toto naléhavější téma a starostové obcí zasažených procesem suburbanizace se ho snaží aktivně řešit, a to od technického zámezí až po osvětu.

Obecně se shodují, že s růstem počtu obyvatel v obcích roste i množství odpadu. Z pohledu sběru a svozu komunálního odpadu tak rostou i náklady, kde, jak především uvádějí starostové obcí Ústeckého kraje, z důvodu globálního nárůstu množství odpadu zdražovaly svozové společnosti i své jednotkové ceny za svoz. Starostové obcí z obou krajů uvádějí, že v případě, že mají místní poplatek za komunální odpad, tak tuto částku lidem navýšili a motivují je právě k třídění, které jim částku může snížit, anebo ty obce, které tento poplatek nevybírají, tak se jim zvýšily náklady v obecním rozpočtu.

S růstem počtu obyvatel v obcích souvisí i péče o vzhled obce. Podle vyjádření některých starostů z Olomouckého kraje se s větším přílivem obyvatel do obce zvýšily i náklady na údržbu veřejného prostranství. Noví obyvatelé chtějí žít i v „zelené obci“, jelikož se z důvodu lepších životních podmínek do obce přistěhovali. To vytváří tlak i na údržbu veřejné zeleně a obecně na růst nákladů na péči o vzhled obce.

Z pohledu sběru a svozu nebezpečného odpadu a ostatních odpadů starostové obcí obou krajů uvedli, že jednou až dvakrát do roka objednávají na náklady obce kontejnery, či vozy technických služeb, kdy zpravidla v konkrétní den lidé mají možnost bezplatně se zbavit odpadu této povahy. Důvodem je, aby obyvatelé nevyváželi odpad na okraj obce, kdy následně obec na své náklady vzniklé černé skládky musí likvidovat. Tato preventivní opatření jsou z jejich pohledu pozitivní, jelikož pozorují, že každý rok se z obce takového odpadu odváží méně, tedy lidé ani odpad tohoto druhu doma již ve velké míře nemají a okolí obce je také čistší. Přírůstek obyvatel v obci tedy nevedl ke zvýšení výdajů na sběr a svoz tohoto typu odpadu.

4.2.7. Ostatní činnosti

Ostatní činnosti	
Ostatní činnosti jinde nezařazené	vyločit
Finanční vypořádání minulých let	vyločit

Obdobně jako oddíl 63 Finanční operace, tak i nyní paragrafy oddílu 64 Ostatní činnosti neumožňují pro svou obecnou věcnou povahu hlouběji rozklíčovat účel, na který byly prostředky vynaloženy. Z toho důvodu je značně obtížné určit, zda konkrétní paragraf souvisí či nikoliv s procesem suburbanizace. Pro význam tohoto výzkumu, tyto paragrafy pozbývají významu. Ani v rámci fokusních skupin se starostové k těmto paragrafům blíže nevyjádřili, že by je nějakým způsobem suburbanizační proces stimuloval a ovlivňoval.

4.2.8. Sport a zájmová činnost

Sport a zájmová činnost	
Využití volného času dětí a mládeže	ANO
Sportovní zařízení ve vlastnictví obce	ANO
Ostatní sportovní činnost	ANO

Z důvodu přílivu nových obyvatel do obce starostové obcí obou krajů potvrzují, že vzrostl tlak na vznik či modernizaci sportovních hal nebo alespoň místních sportovních hřišť, obyvatelé také požadují modernizaci dětských hřišť či volnočasových prostor (př. parčíky s možností rozdělení ohně). V tomto aspektu lze vidět i určitý suburbanizační vliv, kdy lidé z měst přinášejí nový životní styl a vyžadují širší nabídku volnočasových aktivit a příležitostí. Obce se snaží svým obyvatelům vyhovět a náklady tohoto druhu pokrývají dotacemi. Uvádějí, že v obci vzrostl i počet sportovních spolků a jiných volnočasových kroužků. Obec se snaží na jejich chod přispívat, nebo alespoň poskytovat prostory. Obec také v některých případech platí příspěvky za děti ze sociálně slabších rodin, které tyto spolky či kroužky navštěvují.

4.2.9. Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany

Státní moc, státní správa, územní samospráva a politické strany	
Volby do zastupitelstev územních samosprávných celků	NE
Volba prezidenta republiky	NE
Zastupitelstva obcí	NE
Volby do Parlamentu ČR	NE
Činnost místní správy	ANO
Volby do Evropského parlamentu	NE
Ostatní všeobecná vnitřní správa jinde nezařazená	NE

Starostové v souvislosti s dotazem na vynakládání na organizaci voleb jakéhokoliv druhu nevedli, že z důvodu nárůstu počtu obyvatel v obci by pozorovali nárůst výdajů spojených s volbami. Domnívají se, že možná v některých obcích bylo zřízeno více okrsků, ale starostové, kteří se zúčastnili fokusních skupin, toto nepozorují. Avšak v souvislosti s procesem suburbanizace starostové obcí obou krajů pociťují celkový růst nákladů na místní správu, kdy především pociťují administrativní náročnost, a i z důvodu již zmíněného nárůstu péče o nebytové prostory (př. sportoviště), či údržbu veřejných prostor a extenzivního růstu obce, proto byly některé obce nuceny přijmout nového technického zaměstnance. Vliv má samozřejmě také obecný nárůst administrativy. Nárůst nákladů čistě v souvislosti s činností zastupitelstva obce starostové obcí obou krajů nepotvrdili.

4.2.10. Vodní hospodářství

Vodní hospodářství	
Pitná voda	ANO
Odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly	ANO

Někteří starostové obcí Olomouckého kraje uvedli, že z důvodu procesu suburbanizace jsou nebo byli nuceni rozšiřovat kapacity obecních vodovodu, nebo dokonce museli vybudovat zcela nový.

Především starostové obcí Ústeckého kraje potvrzují, že se jedná o nejnákladnější důsledek suburbanizace, který museli řešit. Zajištění prostředků na zkapacitnění čističek odpadních vod a obecně kanalizační sítě bylo velmi náročné a dodnes je mnoho obcí Ústeckého kraje z důvodu této investiční akce zadluženo. Starostové obcí Olomouckého kraje se také zmiňují o nutnosti zkapacitnění kanalizační sítě, ale nikoliv tak naléhavě a ani této investiční akci nepřikládali takový význam jako starostové obcí Ústeckého kraje.

4.2.11. Vzdělávání a školské služby

Vzdělávání a školské služby	
Mateřské školy	ANO
Základní školy	ANO

Starostové obcí obou krajů shodně potvrzují nárůst nákladů spjatých s činností mateřských a základních škol, pokud je na svém území zřizují. Jedná se o důsledek nově přistěhovaných obyvatel mladšího věku, kteří zakládají rodiny. Kapacity především mateřských škol musely rozšiřovat obce v obou krajích, případně se alespoň u mateřských škol a základních škol modernizovaly prostory.

4.2.12. Požární ochrana a integrovaný záchranný systém

Požární ochrana a integrovaný záchranný systém	
Požární ochrana - dobrovolná část	ANO

Starostové obou krajů shodně uvádějí, že se jedná o nepřímý dopad procesu suburbanizace, kdy u nebytového hospodářství z důvodu růstu počtu obyvatel v obci mají v obecním rozpočtu k dispozici více prostředků, a mohou modernizovat dobrovolné hasičárny, což je dle starostů

nákladné. Starostové obcí Olomouckého kraje dále uvedli, že obyvatelé v obci mají dobrovolné hasičství jako rozšířenou volnočasovou aktivitu.

4.2.13. Ostatní paragrafy

paragraf	SUB - OLO	SUB - UL
Ostatní paragrafy, které nejsou zastoupené ve všech čtyřech analyzovaných skupinách		
Ostatní zemědělská a potravinářská činnost a rozvoj	NE	-
Ochrana obyvatelstva	-	ANO
Ozdravování hospodářských zvířat, polních a speciálních plodin a zvláštní veterinární péče	-	NE

Starostové obcí Olomouckého kraje se k nákladům paragrafu Ostatní zemědělská a potravinářská činnost a rozvoj nevyjádřili. Obdobně tomu bylo i u starostů obcí Ústeckého kraje k nákladům řazeným pod paragraf Ozdravování hospodářských zvířat, polních a speciálních plodin a zvláštní veterinární péče. Avšak starostové obcí Ústeckého kraje uvedli, že posílili svá informační varovná zařízení a vybavení (např. protipovodňové stěny), což ale nesouviselo se suburbanizací.

5. Analýza zhodnocení dopadů suburbanizace – závěrečné shrnutí

Předmětem analýzy bylo zhodnocení dopadů suburbanizace do výdajové stránky rozpočtů obcí tímto jevem dotčených. Na základě sady kritérií, popsaných v úvodní metodické kapitole, byly identifikovány obce, jichž se suburbanizace týká relativně významně. Analýza byla provedena na vzorku obcí v Ústeckém a Olomouckém kraji. Tyto kraje byly zvoleny po dohodě se Svazem měst a obcí ČR na základě jejich odlišnosti (český/moravský kraj, kraj strukturálně postižený/nepostižený), zároveň nebyl zvolen např. kraj Středočeský, kde se suburbanizace projevuje velmi výrazně, neboť zde panují specifické podmínky vzhledem k významu jádrového města, jímž je Praha. Ve vzorku sledovaných obcí byl analyzován vývoj jednotlivých výdajů v rozpočet za posledních devět let. Díky tomu bylo možné identifikovat ty výdaje, jejichž význam výrazně vzrostl.

Původním záměrem bylo mj. identifikovat rozdíly mezi dopadem suburbanizace v obcích Olomouckého a Ústeckého kraje. Analýza však ukázala, že není významný rozdíl mezi projevem suburbanizace do rozpočtů podle **krajského rozdělení**. Naopak ale některé zkušenosti (interpretované především ve fokusních skupinách) naznačují, že faktorem, který může představovat odlišný způsob projevu suburbanizace, je **velikost obce**. Podle zkušeností dotazovaných starostů obcí je zřejmé, že hranice počtu 1,5 – 2 tisíc obyvatel je určující pro to, jak aktivně lze nové skutečnosti vyplývající ze suburbanizace v obci řídit. Obce do této hranice, i přes rostoucí počet obyvatel, se potýkají s nedostatkem finančních prostředků, ale také odborného personálního zázemí, kritické masy obyvatel ochotných přispívat k rozvoji obce, nízkou absorpční kapacitou či poptávkou po veřejných službách či kulturních a sportovních akcích apod. Vedle velikosti obce hraje také roli **fyzická vzdálenost od jádrového města**. Suburbanizované obce, které bezprostředně sousedí s jádrovým městem, bývají suburbanizací dotčeny relativně méně. Noví občané nadále využívají služby jádrového města a mají relativně méně požadavků vůči své nové obci. To má samozřejmě negativní vliv na integraci těchto obyvatel do každodenního života v obci. Jestliže rostou výdaje na některé položky u těchto obcí, bývají často kryty zvýšenými daňovými příjmy. Tito obyvatelé mnohdy nevyžadují dodatečné služby

a infrastrukturu (nová sportoviště, školu apod.) U těchto obcí je suburbanizace spíše jevem, který se projevuje ve statistikách, ale méně v společenském životě obce. Naopak obce, které jsou od těchto jader vzdálenější, jsou v souvislosti se suburbanizací vystaveny vysokým nárokům na dobudování nejpestřejší škály infrastruktury pro zajištění plnohodnotného společenského života.

Ukazuje se, že suburbanizace není primárně vnímána jako negativní jev. Naopak, jedná se o fenomén, který umožňuje obcím vlastní rozvoj. Jako pozitivní lze suburbanizaci vnímat zejména tam, kde zastupitelé v čele se starostou mají **konkrétní vizi a definované limity rozvoje obce**. Diskuse na fokusních skupinách ukázaly, že dnešní správa obcí je často v rukou těch, kteří mají k řízení obce profesionální přístup, mají široké spektrum odborných znalostí a zároveň bohaté praktické zkušenosti. V těchto případech se suburbanizace nestává neřiditelným procesem, který by stavěl obec před nové problémy, ale spíše příležitostí, jež umožňuje obci žádaný rozvoj, zkvalitňování a zvyšování dostupnosti veřejných služeb, a to i pro původní obyvatelstvo v obci.

Ačkoli se analýza zaměřovala na finanční stránku suburbanizace, starostové obcí, jež byly zastoupeny ve fokusní skupině, zmiňují, že **finance** obecně nejsou nejpálčivějším problémem spojeným se suburbanizací. Dokonce pozitivně hodnotí nedávnou změnu rozpočtového určení daní, které přináší více zdrojů do obecních rozpočtů. Na druhou stranu nové skutečnosti, před které je obec díky projevům suburbanizace postavena, přinášejí nové finanční nároky, proto dodatečné zdroje s ohledem na suburbanizaci jsou potřeba. V souvislosti se suburbanizací lze ale sledovat současně dvě tendence:

- a) zvýšení příjmů do rozpočtu obce představuje **nové možnosti pro rozvoj obce**, a to mnohdy především ve prospěch původních částí obce (zpravidla se investice šíří od centra k okrajovým částem obcí),
- b) zvýšení počtu obyvatel a změna struktury obyvatelstva představují **nové požadavky na investice a zvýšení provozních výdajů**, zejména s ohledem na dodatečné (i kvalitativní)

požadavky nového obyvatelstva, které s sebou přináší do obce i prvky městského životního stylu.

Co se týče finanční stránky suburbanizace, lze identifikovat tři základní vztahy:

a) oblasti či témata, pro něž je suburbanizace nerelevantní:

- volby do zastupitelstev územních samosprávných celků;
- volba prezidenta republiky;
- zastupitelstva obcí;
- volby do Parlamentu ČR;
- ostatní finanční operace;
- pojištění funkčně nespecifikované;

b) oblasti či témata, která způsobují růst výdajů, protože v souvislosti se suburbanizací rostou potřeby obce a jejího obyvatelstva:

- silnice;
- provoz veřejné silniční dopravy;
- využívání a zneškodňování komunálních odpadů;
- sběr a svoz komunálních odpadů;
- péče o vzhled obcí a veřejnou zeleň;
- využití volného času dětí a mládeže;
- sportovní zařízení ve vlastnictví obce;
- činnost místní správy;
- pitná voda;
- odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly;
- mateřské školy;
- základní školy;

c) **oblasti či témata, která způsobují růst výdajů, protože to v souvislosti se suburbanizací umožňuje nárůst příjmů z rozpočtového určení daní:**

- pohřebnictví;
- veřejné osvětlení;
- územní plánování;
- činnosti knihovnické;
- rozhlas a televize.

Vedle financí upozorňují starostové na **nefinanční aspekty suburbanizace**. Ty se projevují zejména ve struktuře místního společenství. Zásadním problémem je občanské soužití. Nemusí vždy platit klišé, že starousedlíci se podílejí na rozvoji obce a noví obyvatelé (často v satelitních částech obce) realizují své životy ve vlastním uzavřeném světě. Mnohdy se právě přistěhovalí obyvatelé stávají aktivními aktéry či dokonce iniciátory rozvoje a spolkového života v obci. Neplatí nutně ani pravidlo, že mezi těmito dvěma skupinami stojí nepřekonatelná hráz. Přesto se však častěji objevují jevy, které vycházejí z odlišného sociokulturního zázemí obou těchto skupin. Nejčastěji se to projevuje na jiném typu požadavků na kvalitu života od nově přistěhovalých obyvatel – ať už se jedná např. o požadavky na výstavbu cyklostezek, tak např. o stížnosti na hluk související s hospodářskými zvířaty. V tomto případě však jde pravděpodobně o celospolečenské problémy dnešního světa, které mají specifické projevy ve venkovských obcích. Uvedené příklady nelze generalizovat, ale mohou poukázat na nezbytnost hledání způsobů, jak v současném individualizovaném světě vytvářet v obci fungující společenství občanů.

6. Doporučení

Z výše provedených analýz je možné definovat sérii doporučení či příkladů dobré praxe, při jejichž aplikaci je větší šance, že suburbanizace bude přispívat žádoucímu rozvoji obce a nebude ze strany obcí vnímána jako ohrožení:

1) Definovat žádoucí cílový stav, aby i s přílivem nových obyvatel zůstal zachován původní ráz obce.

Každá obec by měla mít vytvořenou vlastní rozvojovou vizi, ke které by měly směřovat všechny probíhající vývojové procesy a změny. Pro obce v území suburbanizace je proto prvořadé vymezení cílového stavu, kam chce obec směřovat a jak má obec fungovat a vypadat v daném časovém horizontu.

2) Nalézat způsoby k utváření soudržného společenství propojením starousedlíků s novými obyvateli.

Vyšší míra přílivu nových obyvatel, kteří v řadě případů nemají osobní zkušenost s životem na venkově, s sebou nese řadu rizik vzniku konfliktů a přílišné individuality na úkor venkovských společenství. Pro předcházení vzniku potenciálních konfliktů a zároveň využití potenciálu těchto nových obyvatel by se měly v obcích hledat různé prostředky, jako společenské aktivity, možnosti trávení volného času, integrace do místních tradic a aktivit podle možností, které přispějí ke vzniku soudržného společenství a posilování jejich identity s novým prostředím.

3) S předchozím bodem souvisí také osvěta mezi občany. Je nutné posilovat výchovu k aktivnímu občanství, přijímání zodpovědnosti za vlastní činy a ochotu podílet se na rozvoji obce a nečekat na to, co zařídí radnice.

V nových obyvatelích se zároveň nachází nový znalostní potenciál, který je využitelný v různých oblastech fungování a rozvoje obce podle místních možností a potřeb. Tito lidé s sebou nesou nový znalostní kapitál a další zkušenosti a možnosti, využitelné v rozvoji obce. Nově příchozí mohou poskytnout jiné a celkově nové názory na řešení problémů a výzev.

4) Zaměření rozvoje na nové potřeby, které do obce přicházejí s mladší generací s městským životním stylem.

Obec na druhou stranu musí vynakládat větší objem výdajů na zajištění určitých veřejných služeb, dopravní a technické infrastruktury (jak bylo prezentováno výše) a dalších výdajů. S tím je spojena i určitá míra akceptace těchto městských prvků v obci, a to včetně navyknutého městského způsobu života nově příchozích. Když budou nastavena vhodná kritéria a limity rozvoje obce, budou tyto prvky spíše rozšiřovat a zlepšovat než degradovat život v obci.

5) Zároveň se zohledněním nových potřeb budovat zázemí a služby pro místní seniory.

Velkou výzvou pro následující roky bude pro obce znamenat proces demografického stárnutí populace (jak v relativním, tak i v absolutním pojetí) a růst požadavků na zabezpečení odpovídajících životních podmínek pro seniory. I když se do suburbanizovaných obcí budou stěhovat lidé mladšího věku, měly by obce pamatovat na místní občany důchodového věku, aby se zjednodušený protiklad mezi mladými novousedlíky a původními staršími obyvateli a starousedlíky neprojevoval v růstu animozity mezi oběma skupinami („staráte se o mladé a na nás zapomínáte“). Určitým řešením je vytvoření sociálního bydlení v místě pro tyto občany, když již nemají dostatek sil pro udržení chodu vlastní domácnosti apod. Pokud tímto obec bude disponovat, tak nebudou lidé nuceni ve vyšším věku obec opustit a vystěhovat se do města, které tyto možnosti nabízí, a to i za cenu opuštění svého dosavadního celoživotního zázemí.

6) Do života obce integrovat prvky smart village, aby obec umožnila plnohodnotný ekonomický a společenský život všech občanů.

Využití nových technologií a smart řešení v rozvoji obce, přinese nové rozvojové a pracovní možnosti, efektivitu v řízení obce, a to nejen z finančního, ale i environmentálního a sociálního hlediska, kdy se koncept smart city (pro populačně malé obce upravený dle potřeb těchto základních územně samosprávných celků jako smart village) může i lépe aplikovat v menších obcích v zázemí, než v jádru regionu.

- 7) Za účelem efektivního nakládání s veřejnými prostředky podporovat meziobecní spolupráci, která umožní s dostupnými zdroji zachovat dostupnost a kvalitu veřejných služeb.**

V neposlední řadě je nutné zejména připomenout přínos z rozvoje spolupráce mezi obcemi i v suburbanizovaném území. Tato spolupráce totiž posílí obce vůči velmi silné pozici jádra regionu, částečně vyvažuje jejich nižší potenciál a posiluje jejich nezávislost na centru.

7. Seznam zdrojů

- ČSÚ (2013). *Metodika ukazatelů (nejdůležitější údaje)* [online]. Praha: Český statistický úřad, [cit. 10. června 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/metodika-ukazatelu-nejdulezi-udaje>
- ČSÚ (2019a). *Klasifikace funkcí vládních institucí (CZ-COFOG)* [online]. Praha: Český statistický úřad, [cit. 23. června 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace-funkci-vladnich-instituci-cz-cofog->
- ČSÚ (2019b). *Veřejná databáze* [online]. Praha: Český statistický úřad, [cit. 10. června 2019]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=home>
- ČÚZK (2014). *Technické podrobnosti pro správu katastru* [online]. Praha: Český úřad zeměměřický a katastrální [cit. 28. prosince 2017]. Dostupné z: [http://www.cuzk.cz/Predpisy/Ostatni-dokumenty/Aktuality-WEB/Katastralni-vyhlasky/Priloha-KatV-k-podpisu-P-a-do-Sbirky-zakonu-\(1\).aspx](http://www.cuzk.cz/Predpisy/Ostatni-dokumenty/Aktuality-WEB/Katastralni-vyhlasky/Priloha-KatV-k-podpisu-P-a-do-Sbirky-zakonu-(1).aspx)
- CHABIČOVSKÁ, Kateřina, GALVASOVÁ, Iva, BINEK, Jan, HOLEČEK, Jan, SVOBODOVÁ, Hana (2012). *Metodika „RoIA - Přístupy k vymezení regionů vyžadujících specifickou podporu na krajské úrovni“* [online]. Brno: GaREP, spol. s r.o., Společnost pro regionální ekonomické poradenství, [cit. 9. června 2019]. Dostupné z: http://www.regionalnirozvoj.cz/tl_files/soubory/Metodiky/metodika_vymezovani.pdf
- KOPÁČEK, Miroslav (2017). Vymezení oblastí vyžadující specifickou podporu na krajské úrovni na příkladu Ústeckého kraje. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Region v rozvoji společnosti 2017*. Brno: Mendelova univerzita, s. 390-399. ISBN 978-80-7509-548-0.
- MALÝ, Jiří (2014). Identifikace polycentrických struktur ve vztahově uzavřených funkčních regionech ČR. In: *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Region v rozvoji společnosti 2014*. Brno: Mendelova univerzita, s. 554-564. ISBN 978-80-7509-139-0.
- MAPY.CZ (2019). *Plánování trasy* [online]. Praha: Seznam.cz, [cit. 12. června 2019]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?planovani-trasy>

Ministerstvo financí ČR (2002). *Vyhláška č. 323/2002 Sb., vyhláška Ministerstva financí o rozpočtové skladbě* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, [cit. 23. června 2019]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2002/vyhlaska-c-323-2002-sb-3461>

MONITOR (2019). *Monitor - informační portál Ministerstva financí ČR* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, [cit. 23. června 2019]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2019/>

SMUTEK, Jan (2016). *Wpływ suburbanizacji na budżety gmin w strefie oddziaływania wielkich miast w Polsce*: disertační práce. Szczecin: Uniwersytet Szczeciński.

ŠILHÁNKOVÁ, Vladimíra (2010). *Jak sledovat indikátory udržitelného rozvoje na místní úrovni?* Hradec Králové: Civitas per Populi. ISBN 978-80-904671-3-2.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

ŽENKA, Jan, KOFROŇ, Jan (2012). *Metodologie výzkumu v sociální geografii – případové studie*. Ostrava: Ostravská univerzita. ISBN 978-80-7464-148-0.

8. Seznam tabulek a obrázků

Tab. 1 - Dílčí ukazatele vícekriteriálního ukazatele

Tab. 2 - Přehled analyzovaných obcí Ústeckého a Olomouckého kraje zatříděných do jednotlivých kategorií dle míry rozvojové dynamiky

Tab. 3 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Ústeckého kraje s nejvyšší mírou rozvojové dynamiky

Tab. 4 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Ústeckého kraje s nejnižší mírou rozvojové dynamiky

Tab. 5 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Olomouckého kraje s nejvyšší mírou rozvojové dynamiky

Tab. 6 - Změny ve výdajích na paragrafy rozpočtů 15 obcí Olomouckého kraje s nejnižší mírou rozvojové dynamiky

Obr. 1 - Vymezení území obce Chuderov (okres Ústí nad Labem)

Obr. 2 - Vymezení suburbánních zón statutárních měst Ústeckého kraje z hlediska časové dojezdnosti z centra obce do centra spádového města

Obr. 3 - Vymezení suburbánních zón statutárních měst Olomouckého kraje z hlediska časové dojezdnosti z centra obce do centra spádového města

Obr. 4 - Četnost obcí v jednotlivých kategoriích z hlediska klasifikace rozvojové dynamiky v suburbánních zónách statutárních měst Ústeckého kraje

Obr. 5 - Četnost obcí v jednotlivých kategoriích z hlediska klasifikace rozvojové dynamiky v suburbánních zónách statutárních měst Olomouckého kraje

Obr. 6 - Klasifikace obcí v suburbánních zónách statutárních měst Ústeckého kraje z hlediska rozvojové dynamiky

Obr. 7 - Klasifikace obcí v suburbánních zónách statutárních měst Olomouckého kraje

z hlediska rozvojové dynamiky

Obr. 8 - Letecký snímek obce Srbice (Ústecký kraj) v roce 2003 a v roce 2016

Obr. 9 - Letecký snímek obce Hlušovice (Olomoucký kraj) v roce 2003 a v roce 2018

9. Seznam příloh

- Příloha 1 Rozvojová dynamika obcí Ústeckého kraje (pouze obce suburbánních zón)
- Příloha 2 Rozvojová dynamika obcí Olomouckého kraje (pouze obce suburbánních zón)
- Příloha 3 Zápis z fokusní skupiny v Olomouckém kraji (Olomouc, 19. 9. 2019)
- Příloha 4 Zápis z fokusní skupiny v Ústeckém kraji (Chomutov, 8. 10. 2019)

Příloha 1 - Rozvojová dynamika obcí Ústeckého kraje (pouze obce suburbánních zón)

LEGENDA	
	silná rozvojová dynamika
	průměrná rozvojová dynamika
	slabá rozvojová dynamika
H. V. U.	hodnota vícekriteriálního ukazatele

IČZUJ	název obce	H. V. U.
567833	Srbice (okres Teplice)	77,22
565113	Lhotka nad Labem (okres Litoměřice)	67,17
563048	Domašín (okres Chomutov)	67,00
563358	Strupčice (okres Chomutov)	64,71
567604	Kladruby (okres Teplice)	61,86
567141	Havraň (okres Most)	58,74
546437	Volevčice (okres Most)	57,13
562343	Arnoltice (okres Děčín)	56,69
567884	Žim (okres Teplice)	55,77
566900	Růžová (okres Děčín)	55,71
530506	Miřejovice (okres Litoměřice)	55,42
563340	Spořice (okres Chomutov)	55,28
546062	Pesvice (okres Chomutov)	54,93
567523	Háj u Duchcova (okres Teplice)	53,41
567221	Korozluky (okres Most)	53,14
567281	Lužice (okres Most)	53,05
546453	Kámen (okres Děčín)	51,73
546771	Kamýk (okres Litoměřice)	50,14
563056	Droužkovice (okres Chomutov)	49,89
562998	Blatno (okres Chomutov)	49,68
544647	Bynovec (okres Děčín)	48,94
563200	Málkov (okres Chomutov)	48,28
546160	Nezabylice (okres Chomutov)	46,47
555223	Velké Chvojno (okres Ústí nad Labem)	45,93
567710	Modlany (okres Teplice)	45,67
563471	Všehrady (okres Chomutov)	45,63
565458	Prackovice nad Labem (okres Litoměřice)	45,26
530620	Přestanov (okres Ústí nad Labem)	45,17
567647	Lahošť (okres Teplice)	44,63
563277	Otvice (okres Chomutov)	44,34
546828	Staňkovice (okres Litoměřice)	44,24
563005	Boleboř (okres Chomutov)	43,82
568023	Chuderov (okres Ústí nad Labem)	43,61
567361	Skršín (okres Most)	43,50
563498	Výsluní (okres Chomutov)	43,49
568104	Malečov (okres Ústí nad Labem)	43,16
567566	Hrobčice (okres Teplice)	43,08
567701	Mikulov (okres Teplice)	42,97
565849	Velemín (okres Litoměřice)	42,81
568201	Řehlovice (okres Ústí nad Labem)	42,47
542491	Malíč (okres Litoměřice)	42,32

567621	Košťany (okres Teplice)	42,02
563161	Křimov (okres Chomutov)	41,32
563382	Údlice (okres Chomutov)	41,26
565296	Mlékojedy (okres Litoměřice)	41,03
545678	Markvartice (okres Děčín)	40,79
567787	Proboštov (okres Teplice)	40,70
566012	Blažim (okres Louny)	40,47
563463	Vrskmaň (okres Chomutov)	40,45
564842	Hlinná (okres Litoměřice)	39,90
546925	Stebno (okres Ústí nad Labem)	39,89
568309	Tisá (okres Ústí nad Labem)	39,84
546496	Ludvíkovice (okres Děčín)	39,81
543128	Staňkovice (okres Louny)	39,65
546348	Srbská Kamenice (okres Děčín)	39,62
563013	Březno (okres Chomutov)	39,15
563072	Hrušovany (okres Chomutov)	38,70
544680	Janov (okres Děčín)	38,60
563501	Vysoká Pec (okres Chomutov)	38,41
567302	Mariánské Radčice (okres Most)	38,10
566659	Raná (okres Louny)	37,03
567485	Bžany (okres Teplice)	36,83
563021	Černovice (okres Chomutov)	36,52
568295	Telnice (okres Ústí nad Labem)	36,38
562891	Velká Bukovina (okres Děčín)	35,63
565997	Bitozeves (okres Louny)	35,54
567957	Habrovany (okres Ústí nad Labem)	35,53
566951	Výškov (okres Louny)	35,51
562718	Malšovice (okres Děčín)	35,37
544701	Labská Stráň (okres Děčín)	35,09
545929	Horní Habartice (okres Děčín)	35,03
567477	Bystřany (okres Teplice)	34,66
567469	Bořislav (okres Teplice)	34,55
562939	Veselé (okres Děčín)	34,49
567345	Patokryje (okres Most)	34,49
565211	Lovečkovice (okres Litoměřice)	34,44
565873	Vlastislav (okres Litoměřice)	34,16
567175	Horní Jiřetín (okres Most)	33,99
567353	Polerady (okres Most)	33,89
567850	Újezdeček (okres Teplice)	33,86
567612	Kostomlaty pod Milešovkou (okres Teplice)	33,57
545856	Dolní Habartice (okres Děčín)	33,44
565695	Sulejovice (okres Litoměřice)	32,93
530557	Kozly (okres Louny)	32,87
565768	Třeбенice (okres Litoměřice)	32,72
568350	Velké Březno (okres Ústí nad Labem)	32,62
563242	Místo (okres Chomutov)	32,51
567809	Rtyně nad Bílinou (okres Teplice)	32,45
566322	Lenešice (okres Louny)	32,21
566870	Velemyšleves (okres Louny)	32,11
568384	Zubrnice (okres Ústí nad Labem)	32,09
563064	Hora Svatého Šebestiána (okres Chomutov)	32,02
567051	Bělušice (okres Most)	31,84
562980	Bílence (okres Chomutov)	31,77

567299	Malé Březno (okres Most)	31,58
568058	Libouheč (okres Ústí nad Labem)	31,39
567311	Meziboří (okres Most)	31,15
567248	Lišnice (okres Most)	30,87
565229	Lovosice (okres Litoměřice)	30,27
565016	Keblice (okres Litoměřice)	30,24
563480	Všestudy (okres Chomutov)	30,20
567426	Želenice (okres Most)	30,15
546186	Ryjice (okres Ústí nad Labem)	30,13
505528	Jenčice (okres Litoměřice)	29,99
562700	Malá Veleň (okres Děčín)	29,92
565776	Třebívlice (okres Litoměřice)	29,75
562521	Huntířov (okres Děčín)	29,68
567876	Žalany (okres Teplice)	29,63
563081	Chbany (okres Chomutov)	29,45
568147	Petrovice (okres Ústí nad Labem)	29,39
567931	Dolní Zálezly (okres Ústí nad Labem)	29,19
565245	Malé Žernoseky (okres Litoměřice)	29,02
530581	Čeradice (okres Louny)	29,02
566349	Libčevy (okres Louny)	29,00
567264	Lom (okres Most)	28,99
565865	Vchynice (okres Litoměřice)	28,97
553697	Trmice (okres Ústí nad Labem)	28,83
568155	Povrly (okres Ústí nad Labem)	28,72
545899	Františkov nad Ploučnicí (okres Děčín)	28,69
565806	Úpohlavy (okres Litoměřice)	28,51
567060	Braňany (okres Most)	28,37
565598	Sířejovice (okres Litoměřice)	28,20
567698	Měrunice (okres Teplice)	27,93
530395	Janská (okres Děčín)	27,86
568007	Chabařovice (okres Ústí nad Labem)	27,81
568015	Chlumec (okres Ústí nad Labem)	27,74
564958	Chotiměř (okres Litoměřice)	27,65
567973	Homole u Panny (okres Ústí nad Labem)	27,55
567507	Dubí (okres Teplice)	27,45
566985	Žatec (okres Louny)	27,41
565415	Podsedice (okres Litoměřice)	27,39
546861	Dobroměřice (okres Louny)	27,37
564931	Chodovlice (okres Litoměřice)	27,28
530590	Libočany (okres Louny)	27,24
562564	Jílové (okres Děčín)	27,17
564711	Čížkovice (okres Litoměřice)	27,08
565156	Libochovany (okres Litoměřice)	26,86
545783	Dobrná (okres Děčín)	26,80
562483	Heřmanov (okres Děčín)	26,73
565237	Lukavec (okres Litoměřice)	26,71
567868	Zabrušany (okres Teplice)	26,65
567841	Světec (okres Teplice)	26,42
565717	Terezín (okres Litoměřice)	26,16
545538	Starý Šachov (okres Děčín)	25,75
567752	Novosedlice (okres Teplice)	25,38
565857	Velké Žernoseky (okres Litoměřice)	25,31
567582	Jeníkov (okres Teplice)	25,28

566063	Břvany (okres Louny)	25,05
568091	Malé Březno (okres Ústí nad Labem)	24,89
567558	Hrob (okres Teplice)	24,79
567761	Ohnič (okres Teplice)	24,56
530565	Želkovice (okres Louny)	24,53
567451	Bílina (okres Teplice)	24,46
562874	Valkeřice (okres Děčín)	24,18
555193	Těchlovice (okres Děčín)	24,09
567019	Žiželice (okres Louny)	24,04
562394	Česká Kamenice (okres Děčín)	24,00
567531	Hostomice (okres Teplice)	23,66
568287	Tašov (okres Ústí nad Labem)	23,54
563129	Kláštepec nad Ohří (okres Chomutov)	23,53
546330	Kunratice (okres Děčín)	23,52
567639	Krupka (okres Teplice)	22,98
563099	Jirkov (okres Chomutov)	22,74
567272	Louka u Litvínova (okres Most)	22,53
562351	Benešov nad Ploučnicí (okres Děčín)	22,39
566624	Postoloprty (okres Louny)	21,70
562408	Dobkovice (okres Děčín)	21,45
565903	Vrbíčany (okres Litoměřice)	21,44
563102	Kadaň (okres Chomutov)	20,54
567779	Osek (okres Teplice)	20,19
562513	Hřensko (okres Děčín)	16,98
567337	Obrnice (okres Most)	16,37
567655	Ledvice (okres Teplice)	16,32
567043	Bečov (okres Most)	16,05
567256	Litvínov (okres Most)	15,98
567515	Duchcov (okres Teplice)	13,51

Příloha 2 - Rozvojová dynamika obcí Olomouckého kraje (pouze obce suburbánních zón)

LEGENDA	
	silná rozvojová dynamika
	průměrná rozvojová dynamika
	slabá rozvojová dynamika
H. V. U.	hodnota vícekriteriálního ukazatele

IČZUJ	název obce	H. V. U.
552020	Hlušovice (okres Olomouc)	90,15
502235	Hněvotín (okres Olomouc)	75,49
500879	Bystročice (okres Olomouc)	69,01
552011	Štarnov (okres Olomouc)	68,69
505650	Velký Týnec (okres Olomouc)	67,81
544710	Vincencov (okres Prostějov)	66,55
552402	Bukovany (okres Olomouc)	66,43
590207	Vřesovice (okres Prostějov)	65,17
554944	Mrsklesy (okres Olomouc)	58,94
513733	Hradčany (okres Přerov)	57,64
589438	Dobrochov (okres Prostějov)	57,14
552950	Šišma (okres Přerov)	56,59
589659	Kralice na Hané (okres Prostějov)	54,85
589829	Olšany u Prostějova (okres Prostějov)	54,75
552071	Dubčany (okres Olomouc)	54,67
552364	Ústín (okres Olomouc)	52,90
590223	Zdětín (okres Prostějov)	52,86
552160	Pňovice (okres Olomouc)	52,13
552429	Svésedlice (okres Olomouc)	51,56
590142	Vícov (okres Prostějov)	51,53
552356	Babice (okres Olomouc)	51,16
552216	Luběnice (okres Olomouc)	50,20
505609	Velká Bystřice (okres Olomouc)	49,36
569283	Kladníky (okres Přerov)	48,67
554901	Křelov-Břuchotín (okres Olomouc)	48,64
503622	Luká (okres Olomouc)	48,29
505668	Velký Újezd (okres Olomouc)	47,64
589284	Biskupice (okres Prostějov)	47,46
552089	Tověř (okres Olomouc)	46,72
505111	Slatinice (okres Olomouc)	46,57
552411	Přáslavice (okres Olomouc)	46,54
569267	Hlinsko (okres Přerov)	44,11
500526	Bělkovice-Laštany (okres Olomouc)	44,11
547026	Bystrovany (okres Olomouc)	43,37
501646	Dolany (okres Olomouc)	43,27
506770	Seloutky (okres Prostějov)	43,01
558419	Držovice (okres Prostějov)	42,57
514802	Líšná (okres Přerov)	42,22
513105	Dobrčice (okres Přerov)	42,08
500801	Blatec (okres Olomouc)	41,58
504505	Náměšť na Hané (okres Olomouc)	41,02

513059	Čelechovice (okres Přerov)	40,99
589420	Dětkovice (okres Prostějov)	40,97
505013	Příkazy (okres Olomouc)	40,42
590011	Slatinky (okres Prostějov)	40,37
589918	Prostějovičky (okres Prostějov)	40,19
502545	Horka nad Moravou (okres Olomouc)	39,79
589489	Dřevnovice (okres Prostějov)	39,18
589403	Čelechovice na Hané (okres Prostějov)	38,11
568872	Charváty (okres Olomouc)	37,87
589608	Klenovice na Hané (okres Prostějov)	37,60
547514	Zábeštní Lhota (okres Přerov)	37,55
589276	Bílovice-Lutotín (okres Prostějov)	36,98
540480	Moravičany (okres Šumperk)	36,96
517887	Stará Ves (okres Přerov)	36,89
552062	Bílsko (okres Olomouc)	36,84
552232	Loučany (okres Olomouc)	36,49
590134	Víceměřice (okres Prostějov)	36,46
514527	Lhotka (okres Přerov)	36,44
547077	Samotišky (okres Olomouc)	36,32
552186	Červenka (okres Olomouc)	36,25
517666	Říkovice (okres Přerov)	36,16
503738	Majetín (okres Olomouc)	36,14
516619	Osek nad Bečvou (okres Přerov)	35,91
513491	Horní Moštěnice (okres Přerov)	35,80
589730	Mostkovice (okres Prostějov)	35,72
503304	Kožušany-Tážaly (okres Olomouc)	35,51
517607	Rokytnice (okres Přerov)	35,33
552267	Senička (okres Olomouc)	35,26
501841	Grygov (okres Olomouc)	35,26
590185	Vrbátky (okres Prostějov)	34,91
589268	Bedihošť (okres Prostějov)	34,89
520420	Veselíčko (okres Přerov)	34,69
502839	Cholina (okres Olomouc)	34,69
547018	Střeň (okres Olomouc)	34,56
517445	Radotín (okres Přerov)	34,24
517321	Radkova Lhota (okres Přerov)	33,92
523453	Žákovice (okres Přerov)	33,85
552119	Věřovany (okres Olomouc)	33,76
569003	Liboš (okres Olomouc)	33,65
517534	Radslavice (okres Přerov)	33,49
505366	Tršice (okres Olomouc)	33,40
569771	Suchonice (okres Olomouc)	33,37
589748	Myslejovice (okres Prostějov)	33,27
552437	Krčmaň (okres Olomouc)	33,11
589888	Pivín (okres Prostějov)	33,07
568392	Doloplazy (okres Olomouc)	33,05
552836	Turovice (okres Přerov)	33,03
589721	Mořice (okres Prostějov)	33,02
589993	Skalka (okres Prostějov)	32,57
514047	Klokočí (okres Přerov)	32,42
589802	Ohrozim (okres Prostějov)	32,38
590177	Vranovice-Kelčice (okres Prostějov)	32,28
569194	Grymov (okres Přerov)	32,13

506761	Alojzov (okres Prostějov)	32,09
505161	Štěpánov (okres Olomouc)	31,92
589632	Kostelec na Hané (okres Prostějov)	31,79
504441	Náklo (okres Olomouc)	31,74
543543	Hruška (okres Prostějov)	31,72
569143	Křenovice (okres Přerov)	31,69
590029	Smržice (okres Prostějov)	31,62
513199	Dolní Újezd (okres Přerov)	31,36
589799	Obědkovice (okres Prostějov)	30,99
556998	Jezernice (okres Přerov)	30,94
589322	Brodek u Prostějova (okres Prostějov)	30,92
515191	Lobodice (okres Přerov)	30,89
513211	Domaželice (okres Přerov)	30,87
500623	Bílá Lhota (okres Olomouc)	30,66
512982	Citov (okres Přerov)	30,63
589764	Nezamyslice (okres Prostějov)	30,59
500852	Bohuňovice (okres Olomouc)	30,54
515787	Nelešovice (okres Přerov)	30,36
589381	Čechy pod Kosířem (okres Prostějov)	30,18
517224	Přestavky (okres Přerov)	30,01
505188	Šternberk (okres Olomouc)	29,91
516864	Podolí (okres Přerov)	29,90
512826	Buk (okres Přerov)	29,88
501794	Dub nad Moravou (okres Olomouc)	29,75
552445	Daskabát (okres Olomouc)	29,67
514471	Lazníky (okres Přerov)	29,67
505269	Těšetice (okres Olomouc)	29,65
589675	Laškov (okres Prostějov)	29,57
590215	Výšovice (okres Prostějov)	29,42
590193	Vrchoslavice (okres Prostějov)	29,40
501751	Drahanovice (okres Olomouc)	29,10
547450	Výkleky (okres Přerov)	29,08
590126	Určice (okres Prostějov)	29,00
504246	Mladeč (okres Olomouc)	28,93
505862	Žerotín (okres Olomouc)	28,77
503657	Lutín (okres Olomouc)	28,55
589462	Drahany (okres Prostějov)	28,47
505081	Senice na Hané (okres Olomouc)	28,20
589365	Čehovice (okres Prostějov)	28,05
512401	Bezuchof (okres Přerov)	27,97
590240	Želeč (okres Prostějov)	27,84
517836	Sobíšky (okres Přerov)	27,81
514446	Lazníčky (okres Přerov)	27,69
590070	Stražisko (okres Prostějov)	27,68
589501	Hluchof (okres Prostějov)	27,52
552178	Haňovice (okres Olomouc)	27,38
514772	Lipová (okres Přerov)	27,32
523640	Želatovice (okres Přerov)	27,05
519651	Troubky (okres Přerov)	27,03
589667	Krumsín (okres Prostějov)	27,00
512532	Bochoř (okres Přerov)	26,84
589837	Ondratice (okres Prostějov)	26,55
568911	Měrotín (okres Olomouc)	26,35

540595	Palonín (okres Šumperk)	26,30
589942	Ptení (okres Prostějov)	26,21
520047	Tučín (okres Přerov)	26,17
552780	Křtomil (okres Přerov)	26,08
553000	Oplocany (okres Přerov)	25,98
589543	Hrubčice (okres Prostějov)	25,94
552755	Věžky (okres Přerov)	25,66
589870	Pěnčín (okres Prostějov)	25,65
569135	Císařov (okres Přerov)	25,26
503444	Litovel (okres Olomouc)	25,20
589934	Přemyslovice (okres Prostějov)	24,91
514497	Lhota (okres Přerov)	24,87
552151	Skrbeň (okres Olomouc)	24,80
590053	Stařechovice (okres Prostějov)	24,76
552194	Slavětín (okres Olomouc)	24,61
589454	Doloplazy (okres Prostějov)	24,41
552771	Čechy (okres Přerov)	24,41
589683	Lešany (okres Prostějov)	24,33
590061	Stínava (okres Prostějov)	24,28
589756	Němčice nad Hanou (okres Prostějov)	24,19
514152	Kokory (okres Přerov)	23,91
514705	Lipník nad Bečvou (okres Přerov)	23,65
547433	Vlkoš (okres Přerov)	22,66
516694	Pavlovice u Přerova (okres Přerov)	22,57
518026	Sušice (okres Přerov)	22,36
569054	Strukov (okres Olomouc)	22,17
590100	Tištín (okres Prostějov)	22,06
540471	Mohelnice (okres Šumperk)	22,04
502146	Hlubočky (okres Olomouc)	21,86
519146	Tovačov (okres Přerov)	21,81
512281	Beňov (okres Přerov)	21,74
516899	Polkovice (okres Přerov)	21,71
540196	Loštice (okres Šumperk)	21,60
589616	Klopotovice (okres Prostějov)	21,43
513229	Dřevohostice (okres Přerov)	20,88
517569	Radvanice (okres Přerov)	20,42
589896	Plumlov (okres Prostějov)	19,69
552810	Nahošovice (okres Přerov)	19,37
589578	Ivaň (okres Prostějov)	18,95
589446	Dobromilice (okres Prostějov)	18,80
589390	Čelčice (okres Prostějov)	18,53
514055	Kojetín (okres Přerov)	17,88
512800	Brodek u Přerova (okres Přerov)	17,72
590118	Tvorovice (okres Prostějov)	17,39
589527	Hradčany-Kobeřice (okres Prostějov)	17,06
589535	Hrdibořice (okres Prostějov)	16,91
569178	Bohuslávky (okres Přerov)	15,95
589845	Otaslavice (okres Prostějov)	15,88
589713	Malé Hradisko (okres Prostějov)	14,78
517151	Prosenice (okres Přerov)	14,71
517437	Radkovy (okres Přerov)	12,68
515825	Oldřichov (okres Přerov)	12,15

Příloha 3 - Zápis z fokusní skupiny v Olomouckém kraji (Olomouc, 19. 9. 2019)

Termín		19. 9. 2019
Místo jednání		Magistrát města Olomouce, Hynaisova 34/10, Olomouc
Účastníci fokusní skupiny	za zpracovatele	Ing. Tomáš Sýkora Ing. Miroslav Kopáček Ing. Lucie Horáčková Ing. Petr Hlaváček, Ph.D.
	zástupci obcí	Jaromír Malý (starosta Hlušovice) Miloslav Antl (místostarosta Hněvotín) PhDr. Marta Turečková (starostka Bystročice) PhDr. Petr Hanuška, Ph.D. (starosta Velký Týnec) Ing. Ivana Vančurová (starostka Bukovany) Radovan Štábl (starosta Pňovice)
	další účastníci	Ing. Barbora Láníčková (Sekce regionálního rozvoje a zahraničních vztahů, Svaz měst a obcí České republiky)

Všem účastníkům byla přislíbena anonymita z hlediska dalšího využití získaných informací a poznatků, a tak byl zápis anonymizován.

1. Bydlení

- **obec 1:** Před osmi lety vysoké dluhy, všechny pozemky obce byly prodané a obec se neměla kam rozvíjet. Noví obyvatelé se sžili se starousedlíky, založilo se např. ochotnické divadlo. Developer vykoupil pozemky na 50 rodinných domů, nemohlo se stavět, dokud nebude vodovod, aktuálně se schází peníze na vodovod, který až bude schválen, tak se bude stavět - je to velmi náročné. Rozšiřování nevnímáme pozitivně, žilo by se hezky i bez nové lokality. U rozvojových lokalit např. i 100 vlastníků, kteří se nemohou domluvit. Nové domy nejsou pozitivní výzvou pro obec - lidé v obcích de facto jen přespávají.
- **obec 2:** Obec mělo po válce 2 000 obyvatel, a tak z tohoto období měla vybudovanou dostatečnou infrastrukturu. Před příchodem nových obyvatel poloprázdná škola a školka (problém naplnit třídy). Velká snaha o přivedení lidí, všechny rozvojové projekty řídila

sama obec (výstavba inženýrských sítí atd.). Dnes je opět obec na původním populačním stavu, který již v historii měla. Dešťová a splašková kanalizace se budovala s předstihem už na budoucí, předpokládanou kapacitu. Dnes již regulace příchodu nového obyvatelstva - nový územní plán brzdí nové plochy pro výstavbu, nové domy pouze v již zastavěné oblasti. Silná regulace je zaměřena na to, aby počet obyvatel nepřekročil 2 000 obyvatel. Po revoluci 80 až 90 % pozemků vlastnil stát nebo samotná obec.

- **obec 3:** Nejsou žádné jiné příjmy než rozpočtové určení daní. Specifická poloha obce - sousedí s územím Olomouce. Nově se vymezily plochy, které se teď redukuje, protože zájem o bydlení v této obci je velmi vysoký. Došlo i k vymezení záplavového území a tím k omezení pozemků pro novou výstavbu. Směrem k Olomouci jsou vápencová ložiska, na kterých se nedá stavět, přičemž další směr rozvoje brzdí dálnice. Vymezení nových pozemků a jejich potenciální kapacita koresponduje s kapacitou školy a školky. Nově příchozí se s původním obyvatelstvem sžili, většinou jde o mladé rodiny, a tak se sžívají prostřednictvím dětí. Základní infrastrukturu již měli a v nových lokalitách se dodělávala - novou infrastrukturu financoval investor, pro obec to výdaj nebyl.
- **obec 4:** Obec nemá vlastní byty. Nárůst obyvatel se projevil na rozšíření kapacity mateřské školy, obchody, kanalizace (splašková, dešťová), hřbitov, cyklostezky, kulturní sál. Vznikly i nové spolky, noví obyvatelé se integrovali do stávajícího obyvatelstva, vzniká seniorpark. Snažíme se o regulaci příchozího obyvatelstva, abychom se nedostali za udržitelnou mez. Rozpočtové určení daní přineslo zlepšení - nové příjmy do rozpočtu. Na území obce se připravuje developerský projekt - 62 vlastníků, obec to brzdí a podmiňuje dostatečnou infrastrukturou a její kapacitou. 90 % nově vybudovaných věcí je z dotací - v obci je perfektní tým pro dotační tituly, který dotace dokáže získat.
- **obec 5:** Obec má aktuálně přibližně pod 1 000. Obec se domluvila s developerem na prodeji a zasíťování pozemků, avšak zabrzdil se rozvoj - neshody s developerem. Dále obec prodávala pozemky bez zasíťování sama, přičemž kupující lidé věřili, že obec zasítuje pozemky. Obec sama dobudovala infrastrukturu, aktuálně je všechna infrastruktura hotová a zaplacená, ale obec na tom nevydělala.

- **obec 6:** Tři části, téměř 3 000 obyvatel. Nárůst iniciovala obec územním plánem, přičemž nárůst považují na pozitivní, ale není to všeobecně přijímaný názor. Chtěli, aby bylo kde stavět a chtěli zabránit odchodu mladých obyvatel. Novou a první ulici v satelitu vybudovala sama obec, další ulice již dělali developeři. Do obecního rozpočtu nám díky tomu přišlo velmi mnoho peněz. Zvýšily se výrazně daňové příjmy, pozemky se prodávaly přes developera, aby se ohlídko, že rozvoj se nějakým způsobem nastaví. Noví a původní obyvatelé spolu v pohodě vycházejí. Budou se budovat nové byty - věk minimálně 60 let, nejprve místní a pokud se nepokryje kapacita, tak mohou i obyvatelé odjinud.
- **všeobecně:**
 - Nebytové hospodářství - opravy obecních úřadů, opravy historických budov ve vlastnictví obce. Kupovaly se budovy, aby někdo nenastěhoval nepřizpůsobivé občany. Byla mnohde i snaha zkupovat budovy a dělat nízkonákladové bydlení pro dělníky z jiných zemí - snaha dělat ubytovny - tito lidé narušují chod obce a kvalitu bydlení.
 - Obce zpravidla nemají své vlastní byty, nebo velmi málo a není moc snaha o to budovat byty. Problémem mnohdy je to, že staří lidé zůstanou ve velkém domě sami - lidé by měli zájem třeba dům prodat a jít do obecního bytu (snaha zadržet seniory v obci).

2. Komunální služby

- **obec 1:** Dříve byly v obci 4 hospody, po EET už jsou hospody jen 2 - důvodem jsou restrikce ze stran státu. V obci vzniklo rodinné centrum, v hasičárně malý byt + další zázemí pro obec (např. zázemí pro cvičení seniorů) a zrušila se prodejna, zajíždí pouze pojízdná prodejna.
- **obec 6:** Mají v obci sportovní areál. Do budoucna očekávají demografický pokles nebo stagnaci. Obec očekává rekonstrukce obecních budov. Aktuálně v obci jsou celkem čtyři obchody, které fungují.

- **všeobecně:**
 - Výdaje na pohřebnictví - rekonstrukce hřbitova a běžná správa hřbitova.
 - Obec přispívá na rekonstrukci a správu církevních objektů na území obce. Drobné památky jsou ve vlastnictví obce. Do rekonstrukce kostela se dávají obecní peníze, protože je to vizitka obce.

3. Doprava

- **obec 1:** Očekává se vysoké zatížení dopravou. Spíše se obávají dalšího růstu obce z hlediska intenzit dopravy a velmi komplikovaná je i situace s parkováním, chybí parkovací plochy - kapacita je poddimenzovaná a nedostačuje dle aktuálních požadavků. Obec je napojena na veřejnou dopravu - de facto obec ráno vyjede a večer přijede.
- **obec 2:** Přispívá na každou dopravu poskytovanou krajem. Proplácí žákům jízdné, aby navštěvovali jejich školu. Olomoucký kraj koordinuje dopravu - vypočítává platby pro obce dle počtu obyvatel (cca 150 Kč na obyvatele).
- **obec 6:** Obec přispívá na dopravu speciálním autobusem do školy a školky.
- **všeobecně:**
 - Cyklostezky - bylo potřeba budovat s přílivem obyvatelstva, protože je na tuto infrastrukturu větší tlak. Kdyby obyvatelé nepřicházeli, tak asi výhledově také by se budovaly, přichází hlavně mladí obyvatelé, kteří toto vyžadují.

4. Oblast kultury, sportu a zájmové činnosti

- **obec 1:** Kultura se v obci nerozvíjí. Malá obec nemůže konkurovat velkým a zajímavým městům, přičemž když se nic v obci nedělá, tak je to špatně a když se něco udělá, tak téměř nikdo nepřijde. Na druhou stranu se část nových a původních obyvatel sžila i díky kulturním akcím. Obec je velmi křesťansky založená, společenský život funguje hlavně v rámci církve.
- **obec 6:** Pořádají se např. různá divadelní představení, a to za rozumnou cenu vstupného - levnější, než ve městě.

- **všeobecně:**

- Dobrovolní hasiči - výdaje rostou, v čase je třeba obměňovat techniku, která je často ve velmi žalostném stavu. Dobrovolné hasiče je nutnost vybavit, protože obec zodpovídá za tyto lidi. Je to velmi důležitá složka pro chod obce - jak v kulturní, tak i technické rovině. Obec, která je nemá, tak by byla ráda, pokud by je měla, avšak většinou má dohodu s jinou obcí a spolupráce funguje zpravidla dobře.
- V jedné obci byl realizován obecní drátový rozhlas, celkově obce v současnosti obnovují obecní rozhlas, celkem překvapivé je, že obecní rozhlas požadují i nově příchozí obyvatelé.

5. Životní prostředí

- **obec 1:** Vysoký nárůst výdajů na úpravu a údržbu veřejné zeleně. Dále obec zaznamenala i zvýšení výdajů na likvidaci odpadů, např. absolutně nedostačuje kapacita popelnic na bioodpad. Velkým problémem je, že obyvatelé během sucha nedodržují např. limity pro odběr vody.
- **obec 2:** Obec na vlastní náklady kupuje okrasné květiny, které pak dává občanům k dispozici a tím zkrášluje obec.
- **všeobecně:**
 - Rostou náklady na likvidaci odpadu, je třeba vynakládat prostředky i na úklid veřejných prostor. Je třeba určit speciální sběrové termíny, které mají i preventivní charakter proti černým skládkám.
 - Někde funguje v oblasti odpadového hospodářství spolupráce s jinými obcemi, např. možnost pro občany obce odevzdat odpad na sběrném dvoře v jiné (zpravidla vedlejší) obci.
 - Využívají se dotační tituly ze strany OP ŽP, ale velmi náročná je udržitelnost a údržba. Starostové mají povětšinou zkušenosti s konflikty mezi zemědělci a správou a údržbou silnic. Velmi problematická jsou aktuální sucha.

6. Školství

- **obec 2:** Zkušenosti s tím, že noví lidé nechtěli např. slučování tříd v rámci školy a sestěhování dvou škol do jedné budovy.
- **obec 3:** V roce 2013 se přistoupilo (i preventivně s výhledem k budoucnosti) ke zvýšení kapacity školy, která do dnes stačí.
- **obec 5:** Udrželi hlavně díky novým obyvatelům školu. Bude se zvyšovat kapacita školky, do budoucna se předpokládá i navýšení kapacity školy.
- **všeobecně:**
 - Probíhá zkapacitňování základních a mateřských škol.
 - Slučování škol způsobovalo velké problémy, protože pokud děti nevyrostají (nechodí do školy v místě bydliště), tak to není pro obec dobré. Základem obce je dnes, stejně jako v minulosti, trojlístek ... škola-hospoda-kostel.

7. Veřejná správa

- **obec 1:** Místní správě pomohlo rozpočtové určení daní (jeho zvýšení). Rozpočet obce je cca 50 mil., obec je závislá jen na rozpočtovém určení daní, protože obec nemá žádné lesy ve vlastnictví obce, na území obce nejsou žádné velké firmy, které by přinesly nějaké peníze.
- **obec 5:** Noví obyvatelé se moc nezapojují do dění v obci, jen spolu se kamarádí děti.
- **všeobecně:**
 - Mnohdy vyvstala nutnost přijmout obecního technika (údržbáře) - údržba vodovodů, hydrantů, kanalizace atd.
 - Obce úkony veřejné správy zvládají, ale mnohdy na hranici svých možností. Obecní úřady řeší velmi různorodé agendy, což je velmi složité na zpravidla malý úřednický aparát obce, ale obce to i přesto musí zvládnout.
 - Obecní úřad se nemusel mnohdy personálně rozšiřovat, ale roste počet úkolů, a tak by to bylo mnohdy nutné, ale z rozpočtových důvodů to mnohdy není možné.

- Obce jsou samospráva, ale velmi často musí respektovat a přihlížet k rozhodnutí jiných orgánů. Velmi dlouhé jsou byrokratické procesy, mnohdy rozhodují úředníci odjinud, kteří ani nemají znalosti místního prostředí.
- Co se organizace voleb týká, tak obce hodně věcí k volbám kupují sami. Zvýšené výdaje na volby mohou být způsobeny zřízením nových volebních okrsků nebo alespoň volebních místností, ale žádný z přítomných starostů to ve své obci nepotvrdil.

8. Další zvýšené výdaje v souvislosti s růstem obce

- **všeobecně:**

- Suburbanizace není problém, ale většina obcí už má stopstav. Shoda panuje v tom, že dobrý je pozvolný nárůst obyvatelstva. Rozvoj stylem velkého populačního boomu není pro obec dobrý
- Zpravidla snaha zlepšovat obec od jejího centra, aby se neinvestovalo jen do nově vzniklých okrajových částí (tzv. satelitů).
- Špatný signál internetu - je to vnímáno jako problém ze strany obyvatelstva, mají požadavek na kvalitní pokrytí.
- Často spolupracuje jádrové město s obcemi v individuálních projektech, např. na výstavbě cyklostezek.
- Olomouc se nechová dobře k okrajovým místním částem svého města, kde se nic neděje. Občas už probíhají jednání okrajových částí Olomouce o připojení k obcím v suburbánním pásu. V důsledku toho lidé mnohdy preferují bydlení v samostatné obci, která bezprostředně sousedí s velkým městem, než v okrajové části předmětného města.
- Lepší je věci financovat věci z RUD, protože dotace jsou náročné a doba udržitelnosti je pro obce velmi stresující.

9. Pozitiva spojená s růstem počtu obyvatel, případně cokoli dalšího chcete sdělit...

- **obec 1:** Člověk z města má plno problémů (slepice kdákají, lampa svítí do ložnice, vymýšlí hrozné věci) - mají nároky na vesnice jako by byli ve městě.
- **obec 2:** Proces nárůstu obyvatelstva vnímáme celkově pozitivně, ale už ho brzdíme.
- **obec 6:** Dříve nebyla v obci infrastruktura - dobudovala se kanalizace, vodovod, chodníky, a to ve všech místních částech. Dobudování začalo v historických částech, a to vždy od centra.
- **všeobecně:**
 - Obyvatelé mají v malých obcích nároky na obce, aby měli standard jako ve velkém městě. Lidé si dovolují i to, co by si ve městě nedovolili - využívají toho, že v malé obci je starosta snadno dosažitelný (přímá linie obec- starosta, starosto vyřeš to), ale ztrácí se komunikace mezi lidmi.
 - S penězi nemají obce problém - prodej pozemků, rozpočtové určení daní atd. Občas se občané nechovají nerozumně, např. pozemek daleko za obcí chtějí zasítovat.
 - Hodně se rozmáhá „dejte mi to do územního plánu“ - občané ve sporu s obcí mnohdy vítězí. Problémem jsou v poslední době spekulativní nákupy pozemků - koupí pozemek od soukromého majitele, o pozemky se nestarají - pokud se o ně nestarají, tak obec nemůže nic dělat, ale ostatním obyvatelům se to nelíbí a na obec tlačí.

Příloha 4 - Zápis z fokusní skupiny v Ústeckém kraji (Chomutov, 8. 10. 2019)

Termín		8. 10. 2019
Místo jednání		kancelář Dobrovolného svazku obcí Chomutovsko, Táborská 115/4, 430 01 Chomutov
Účastníci fokusní skupiny	za zpracovatele	Ing. Tomáš Sýkora Ing. Miroslav Kopáček Ing. Lucie Horáčková
	zástupci obcí	Zdeňka Vodolánová (starostka Miřejovice) Iveta Rabasová Houřová (starostka Blatno) Luděk Pěnkava (starosta Strupčice)
	další účastníci	Ing. Lenka Kynčilová (manažerka Dobrovolného svazku obcí Chomutovsko)

Všem účastníkům byla přislíbena anonymita z hlediska dalšího využití získaných informací a poznatků, a tak byl zápis anonymizován.

1. Bydlení

- **obec 1:** Rozpočet obce cca 10 milionů, plánuje se postavit komunitní dům pro seniory s kapacitou 10 až 12 bytů, jelikož senioři chtějí zůstat ve vesnici, ale už se nechtějí a nezvládají starat o svůj dům. Nově příchozí se stěhují spíše do už postavených domů a je velmi těžké získat někoho pro výstavbu. Co se nebytového hospodářství týká, tak vše v obci je v soukromém vlastnictví, jen se pronajímá část obecního úřadu.
- **obec 2:** Rozpočet obce cca 20 milionů. V poslední době cca 100 nových domů, avšak ještě se nekončí s výstavbou a zasiťování pozemků pokračuje. Developeři mají další zájem o výstavbu a snaží se zkupovat pozemky. Stejně daleko do obce z Mostu, Jirkova i Chomutova, velká poptávka po pozemcích, a tak obec zasiťovala pozemky - důsledek prudký nárůst obyvatel ze 600 na 1000. Nutné je rozšíření čistírny odpadních vod a zkapacitnění vodovodu - staré potrubí, často praskalo. V části, která je na kopci, jsou problémy s vodou. Postavil se i bytový dům s 12 byty, obec aktuálně eviduje 80 žádostí o byt. Určeno pro lidi, kteří chtějí zůstat na vsi, ale nemají na vlastní dům. Celkem má obec

60 bytů, včetně startovacích bytů pro mladé. Připravuje se nový územní plán, a to už 6 let - trvá dlouho dobu než se proces někam posune. Už by byla snaha rozvoj obce omezovat, ale územní plán další rozvoj umožňuje.

- **obec 3:** Nová výstavba se v obci neuskutečňuje, domy se dědí z generace na generaci. Omezení nové výstavby ze strany územního plánu - nemožnost stanovit nové stavební parcely - požadavek ze strany CHKO na zachování zeleně a zachování venkovského rázu obce. Územní plán - čeká se na dotace, požadavky lidí se nestřetávají s limity a názory odborníků. Nejsou peníze na zkapacitnění infrastruktury - přes daňové poplatky se investice vrátí za hodně dlouhou dobu. Obec je na kopci a má vlastní vodojem, který stačí kapacitně pro stávající obyvatelstvo, ale noví obyvatelé si už musí dělat vlastní studny. Nebytové hospodářství ve vlastnictví obce - hospoda jinak nic. Hospoda je opravená, zateplená a má plastová okna. Seniors se daří umístit v blízkých městech, případně často se i přistěhuje rodina, která se o seniory postará.

2. Komunální služby

- **obec 1:** Obec nainstalovala LED lampy, které jsou dobré, avšak v některých částech lidé chtějí mít tmou - úspora pro obec. Osvětlení se buduje a modernizuje z dotací. Na hřbitově se chystá rozptylová loučka, jiné výdaje na pohřebnictví nejsou.
- **obec 2:** Veřejné osvětlení se rozšiřuje, staré lampy se nahrazují LED lampami - náklady na provoz jsou nižší. Postavil se dům s pečovatelskou službou, dále sportovní hala a další zázemí. Obec má i peníze od uhelné společnosti. Možná bude nutné v budoucnu rozšířit školu. Zvýšené náklady na pohřebnictví obec neeviduje, pouze se prováděly opravy hřbitovních zdí a běžná správa hřbitovů.
- **obec 3:** Nainstalovala lampy, které se stmívají. Obec se dlouhodobě potýká s vysokými náklady na veřejné osvětlení. Obtížné jsou podmínky pro získání dotace, a tak se záměry musí realizovat po etapách.

3. Doprava

- **obec 1:** Snesitelná situace s auty. Údržba komunikací nákladné - velice roztahaná obec, ale průběžně se dělají generální opravy. Sází se stromy vedle starých polních cest. Na autobusy se nepřispívá - do některých částí autobusy nezajíždí, ani nikdy v minulosti nezajížděly a funguje zde bez problémů sousedská výpomoc.
- **obec 2:** Parkování velký problém - nedostatek parkovacích míst, v nových částech už se udělaly širší silnice. Obec má cyklostezku, kterou investoval kraj. Autobusové spoje nejsou problém, protože obec je uzlem, a tak lidé mohou v obci přestupovat (spoje bez problémů navazují).
- **obec 3:** Mají společné ploty se spádovým městem, doprava není problém, jelikož lze ke škole a k doktorovi dojít i pěšky.

4. Oblast kultury, sportu a zájmové činnosti

- **obec 1:** Podporují se aktivity v místě (v jednotlivých místních částích) a dělají se aktivity i centrálně, např. koncerty v kostele, rockové koncerty, zájezdy do divadla. Funguje klub 60+, který provozuje plno aktivity, přičemž pokud je to možné, tak se vše ze strany obce podporuje. Kulturní akce jsou větší položka v rozpočtu dnes než dříve. Obecní rozhlas se v obci nepoužívá, obec má SMS systém, ve kterém je zaevidováno aktuálně 380 čísel. Do obecní knihovny občané mohou odevzdat knížky, které nechtějí. Kromě knihovny má obec i knihobudku v každé části. Pokud je možné nějaké kulturní vyžití, tak lidé se zapojují - je to individuálně o lidech, i nově příchozí se velmi aktivně umí zapojit. Ovšem často přistěhovalí lidé jsou hodně zaměstnaní, kteří mají málo volného času. Vztah mezi částmi je dobrý, všechny místní části mají stejný základ (např. 8 vánočních stromků), přičemž většina má i vlastní akce a obec to podporuje, aby akce měli lidé v místě a nemuseli dojíždět vedle. Lidé ze všech místních částí se potkají jen párkrát do roka na větších akcích.
- **obec 2:** Akce v obci jedou ve velkém, např. mikulášská, čarodějnice, plesy. Sportovní kluby - dříve v obci byl jen fotbal, dnes tu působí i sportovní kluby dalších sportů, a to např. badminton a tenis. Lidé využívají vybudovanou infrastrukturu sami od sebe,

obec je nemusí nijak k tomu stimulovat. Na plese, který se v obci koná ve sportovní hale, se sejde i 450 lidí. Proběhlo stěhování knihovny z obecního úřadu do pečovatelského domu.

- **obec 3:** Pořádají se klasické vesnické akce, např. den matek, den otců. Ostatní si akce si občané saturují ve městě. Vždy je nutná organizace ze strany obce, lidé sami nic nevymyslí, a pokud na uspořádanou akci dorazí alespoň 30 lidí, tak už je to považováno za úspěšnou akci. Obecní rozhlas technicky i finančně náročná věc - často se opravoval kvůli povodním jako součást bezpečnostního systému.

5. Životní prostředí

- **obec 1:** Obec přistoupila ke zrušení individuálních popelnic a lidé s tím nemají problém. V obci, ve všech místních částech, je celkem 17 míst na směsný a tříděný odpad, čímž se velmi snížily náklady. Dále se lidem rozdaly kompostéry a dávají se i tašky na tříděný odpad nebo nově i na kovy. Obec je třetí rok po sobě první v kraji ve třídění odpadu, což je dobrá motivace lidí. Čistírna odpadních vod je téměř v každé místní části, kde to nebylo možné, tak obec poskytla příspěvek na domácí čistírnu, ovšem podmínkou bylo, že po dobu pěti let musí být někdo trvale hlášen na předmětném pozemku.
- **obec 2:** Vybírá se od občanů poplatek za odpad, pak se platí komunálním službám ve městě za likvidaci a odvoz odpadů. Obec má vlastní sběrný dvůr. Celkově se zvyšují náklady na likvidaci odpadů (růst jednotkové sazby). V osadách přispěla obec na domovní čistírny, kanalizace je vybudovaná jen v hlavní části obce.
- **obec 3:** Obec má smlouvu o odpadu s městem, se kterým sousedí, a to na všechny druhy odpadů. Náklady na odpadové hospodářství poměrně dost stoupají.

6. Školství

- **obec 1:** Problém s přeplněností spádové školy. Na území obce nově registrovaná škola, co se týká mateřské školy, tak obec má zatím jen záměr směrem k budoucnosti školku vybudovat a nemá aktuálně žádnou záruku, že to vyjde.

- **obec 2:** V obci je základní škola do 9. třídy, přičemž tato škola je spádovou školou pro další 4 obce. V roce 2005 měla základní škola 108 žáků, dnes má 208 žáků, přičemž některé ročníky mají i dvě třídy. Uskutečnilo se zkapacitnění mateřské školy, ale přesto je aktuálně zcela plná. I mateřská škola je spádová pro další obce v okolí.
- **obec 3:** Obec se nemusí starat o základní a mateřské školy, tuto veřejnou službu zajišťuje bezprostředně sousedící město, avšak obec musí mít s tímto městem na mateřskou i základní školu uzavřenou smlouvu.

7. Veřejná správa

- **obec 1:** Dobře připravené formuláře se vyplňují v pohodě a nejsou až takovou zátěží, ale špatně připravené dotazníky zdržují, musejí se např. skenovat atd.
- **obec 2:** Dříve na úřadě pouze dva lidé, kteří agendu obce bez problémů zvládali. Aktuálně obec zaměstnává celkem čtyři lidi. Personálně posílit bylo nutností v důsledku neustálého nárůstu agendy v čase.
- **obec 3:** Na úřadě jako zaměstnanec jen starostka a dvakrát do týdne dochází na výpomoc administrativní pracovnice. Agenda pro obce neustále roste, a to i bez reálného růstu obyvatel. Problematický je třeba paragraf 106 - velmi zatěžuje, je nutné odpovídat i na hloupé dotazy. Informace k mnohým dotazům jsou dostupné i jinak. Celkově se po starostech v malých obcích v současné době chce, aby uměli všechno a všemu rozuměli.

8. Další zvýšené výdaje v souvislosti s růstem obce

- **obec 3:** Přestupková komise - dělá pro obec spádové město - obec za každé řešení přestupku platí městu 2 500 Kč. Vysoké nároky lidí přistěhovalých z města na obec, tito lidé se mnohdy nemohou sžít s vesnickým způsobem života - snaha o městský způsob života v obci.

9. Pozitiva spojená s růstem počtu obyvatel, případně cokoli dalšího chcete sdělit...

- **obec 1:** Pro naši obec je rozpočtové určení daní v pohodě, ale čím menší obec je, tím je horší spravedlnost. Suburbanizací se zvýšila pestrost obyvatel a „zkvalitnila se“ struktura obyvatel. Obec má péči o veřejná prostranství na prvním místě. Klimatické změny - přirozený dopad na obyvatelstvo - obec opatření podporuje. Například neřešíme, že stromy, které sázíme u krajské silnice, platíme jako obec. Kraji to nevadí, celkově kraj spravuje a opravuje silnice kvalitně. Problémem je, že stavební úřady povolují i záměry, které nekorespondují s původním rázem obce, který je vesnický. Zástavbu se nedaří v naší obci zhušťovat, ale staví se spíše na loukách atd., proluky mezi domy jsou zpravidla zahrady.
- **obec 2:** V rámci rozpočtového určení daní jsou špatně nastavené příspěvky na školy. Vnímání rozvoje obce je u obyvatel různé, dříve se vždy všichni znali, teď se již neznají, ale do budoucna pan starosta předpokládá, že přes děti se znát obyvatelé budou. Starosta vnímá nové obyvatele pozitivně, když už se v obci něco postavilo, tak je dobré, že se to využívá. Aktivnější obyvatelé jsou ti nově příchozí, než ty původní - na druhou stranu, ale v obci i žijí lidé, kteří zde de facto jenom tzv. přespávají.
- **obec 3:** Nárůst výnosu z daní obec neeviduje. Nárůst obyvatel prospěl statistice, jelikož se obec omladila. Starousedlíci koukali na nové jako na naplaveninu, v průběhu času se hrany otupovaly, ale přetrvává v obci „horňáci X dolňáci“. Negativní je, že trvalé bydliště a sídla firem mají noví obyvatelé stále ve městě, ze kterého se přistěhovali, a to i když se tito lidé již reálně přestěhovali. V oblasti územního plánování se v praxi občas promítají i osobní vztahy a korupce - např. povolí se občas pozemek pro stavbu třeba i tam, kde se s tím nepočítalo. Porušují se i stavební limity, zpravidla zaplatí se pokuty a dál se nic neděje. Na spolupráci se spádovým městem si obec absolutně nemůže stěžovat, probíhá velmi bezproblémově.